

TEZKERE VE
OPERASYON

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

KİTAP DİZİSİ: 5
ARALIK 2007
1 YTL

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Önder YILDIZ
Adres: Üsküdar Caddesi Pınar İşhanı No:15 Kat: 3/48 Kartal / İSTANBUL
Telefon: (0216) 488 55 05
internet: <http://kurtulussosyalistdergi.awardspace.com/>
e-posta: kurtulus.s.d@gmail.com

tika kaypak ve kaygandır” saptamasının değiştirilmesi, komünist politikanın ve örgütlenmelerin sorumluluğundadır. Çeşitli düzeylerdeki politik aktörlerin arasında taraf tutarak çıkar sağlamaya ve bu ölçüde de Ortadoğu halklarının kanını, emeğini ve bu coğrafyanın bütün doğal kaynaklarını pazarlık masasına sürerek ayakta kalmaya çalışan siyasi çizgiler, sınıfsal ve ideolojik zeminleri gereği dengeli politikalara devam edeceklerdir.

Bu noktada belirtilmesi gereken bir husus da, bölge açısından dengeli politikalarla imparatorlukçu politikaların mutlak olarak çatışmayacağıdır. Emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin çıkarlarının çatışması sorunu, kısa vadede olmasa da orta ve uzun vadede çıkarların uyumlulaştırılmayacağı anlamına gelmez. Emekçi halkların çıkarları, taraflardan birinin arkasına güç olarak dizilmek ve kırıntılardan nasiplenmeyi beklemek değil, her koşulda birbirleri ile uzlaşabilecek azınlık iktidarlarına karşı, bağımsız ideolojik ve örgütsel mücadelenin bayrağı olan komünizmi yükseltmekten geçmektedir.

Ulusal kurtuluş için olduğu gibi, emperyalizmden bağımsızlık için de sonuna kadar mücadele edecek olan tek güç işçi sınıfıdır. Burjuva, egemen sınıf nitelikli önderliklerin tutarsızlığı, uzlaşmacılığı ve işbirlikçiliği karşısında, mücadelenin yarı yolda bırakılmamasının ve emperyalistlerin ve yerleşik güçlerin destekçisi konumuna düşmesini engellemenin güvencesi işçi sınıfının önderliğidir. Burjuva nitelikli önderlikler, emekçileri bölüp birbirlerinin karşısına çıkarırken ancak maddi çıkarları gereği enternasyonalist işçi sınıfı, bütün emekçilerin mücadelelerini birleştirip emperyalistlere ve işbirlikçisi yerel iktidarlara karşı başarıya ulaştırabilir. İşçi sınıfı bu görevini yerine getirebilmek için ise, kendi bilinçlenmesini ve örgütlenmesini tamamlamalı, komünist politik öncüsüne sahip olmalıdır.

İşçi sınıfının sınıf bilincine ulaşmasında bütün politik gerçekleri kavramasının, sonuna kadar demokrat bir tutum almasının önemi büyüktür. İşçi sınıfının şovenizme karşı tutarlı bir mücadele sürdürmesi, uluslararası birliğin önkoşuludur. Bu amaç doğrultusunda komünistler, Kürt halkının ve Kürt özgürlük mücadelesinin bu zor günlerinde, onların en demokratik taleplerini sahiplenmek, sömürgeci sistemin baskılarına karşı çıkmak, Kürt halkı ile dayanışmayı yükseltmek yükümlülüğündedir. Kürt ulusal mücadelesi içerisinde yer alan politik hareketlere yönelik her tür eleştirel yaklaşım, bu yükümlülüğü gölgelememelidir.

BUGÜNDEN BAKINCA

En sonunda beklenen oldu. Türkiye Kürdistan’a hava saldırısında bulundu ve askeri noktalarla birlikte Kürt köylerini bombaladı. Irak Dışişleri Bakanı Hoşyar Zebari’nin operasyonla ilgili açıklamaları, Türk savaş uçaklarının hastaneleri, evleri, köprüleri tahrip ettiği bilgilerini içeriyordu. Bu açıklamayı, Genelkurmay Başkanlığı, açıklamayı yapan kişinin şahsında Irak devleti üzerinde PKK çevrelerinin etkili olduğunun kanıtı olarak gösterdi. Aksine, sadece belirlenen noktaların vurulduğunun kanıtı olarak, kendi çektiği operasyon görüntülerini ileri sürdü. Basın da bunu yeterli buldu! Bu karmaşa içinde anlaşılan o ki, bu son hava saldırısı ile birlikte Türkiye’nin soruna klasik yaklaşımı kolayca değişmeyecek. Şeriat korkusu ve laiklik adına galeyana getirilen kitleler için artık söylenecek çok fazla şey kalmadı. Şeriatçıların asıp kesecekleri korkusu üzerinden yürütüldüler ve Kürtlere karşı girişilmekte olan

bir savaşın eşliğinde buldular kendilerini. Şimdilik, sağlı sollu yapılan itidal çağrılarını ile muhtemel bir *iç savaş* frenlense de, kavramın, kendisi gündemde kaldığı sürece, cisminde davetiye çıkarıp duracağı da bir gerçek. Bir kez sürüye katılmaya gör!

Hava saldırılarını, birkaç kilometre ile sınırlı da olsa, kara harekatı izledi. Bunun üzerine Barzani, savunma düzeni almaları için peşmergelere emir verdi. ABD, saldırılardan sonra, *“onay vermek gibi bir durumda olmadıklarını, ama bilgilendirildiklerini”* bildirdi. Hem ABD hem de Kürtler tarafından yapılan, *“biz böyle anlaşmamıştık”* mealinden açıklamalar birbirini izledi. Rice, hemen saldırı sonrası Kerkük'e gitti. Barzani ve yerel hükümet yetkilileri, Rice'ı protesto edip görüşmediler ve ABD ile Türkiye'yi kınadılar. Barzani, *“Kürt kanı bu kadar ucuz değil”* diyordu ama bu açıklama, bir yanıyla, Kürt kanının da bir fiyatının olduğu, pazarlık konusu yapılabileceği yorumuna kapı aralıyordu. Operasyon öncesinde taraflar arasında varılan uzlaşma üstünde, daha ilk adımda bir anlaşmazlık çıktığını ifade eden bu çağrışım, bölgede yapılan planların gerçekleştirilmesine, uygulanabilirliğine ve kimi ne kadar bağladığına ilişkin önemli bir göstergeydi.

Türkiye böylece, 1983 ile 1999 yılları arasında, PKK'yi takip ve yok etmek adına 24 kez karadan ve havadan gerçekleştirdiği operasyonlara bir yenisini daha eklemiş oldu. Bu seferki harekat kuşkusuz başka koşullar içinde yapıldı. Uluslararası ve iç siyaset dengeleri hızla değişmekteydi. Daha önceki operasyonlar sıradan, rutin ihlaller olarak kayda geçerken, bu seferkinin üstünde büyük gürültüler koparıldı. Kuşkusuz bu seferkinin, ikna ederek de olsa nispeten ABD'ye rağmen yapılmış olmasının ötesinde başka anlamları da olmalıydı! Bir koyup beş almaya Türkiye'nin değil ama ABD'nin gücünün yetmesinden daha doğal ne olabilirdi ki? ABD, Türkiye karşısında bir tavizde bulunmuşsa eğer, bunun karşılığını mutlaka almış ya da alacak olduğunu da düşünmek gerekir.

ULUSAL CEPHEDE KESİŞEN VE AYRIŞAN YOLLAR

Türkiye, cumhurbaşkanlığı referandumundan sonra, Kürdistan'a yapılacak ve aslında bir şekliyle başlamış olan operasyonun tezkeresi ile yatıp savaşla ve hatta iç savaş sayıklaması ile kalkmaya başlamıştı. Cumhuriyet mitingleri ile şeriat tehlikesine karşı harekete geçirilenler, sanki *siyasi kriz*in taraflarının yaptıkları ateşkesin diyetini ödemeleri için, Kürtler üzerine açılan savaşın psikolojik desteği yapıldılar. Cumhuriyet mitinglerindeki kitlelerin *‘laiklik düşmanı şeriat yanlıları’*ndan oluşan hedef kitlesinin bir gece yarısı muhtırası ile, nasıl olup da bu kadar hızlı

kolektif bir güç olarak işçi sınıfının gelişmesinin özellikle belli bölgelerde zayıflığı, Ortadoğu'da işçi sınıfı temelli politikanın eksikliğinin maddi kaynaklarını oluşturur. Ama her şeyden önce, bu olumsuzlukların ilki olarak, komünist ideolojinin savunucusu bir çizginin süreklilik kazanmamış olması sayılmalıdır. İşçi sınıfının nispeten az gelişmişliği, sınıf politikalarının hayat bulmasının önündeki engellerden biriye eğer, bir diğeri de, bu gelişmemiş yapısının yanında komünist ideolojiye ve temsilcilerine sahip olmaması olarak belirtilmelidir. Bu koşullarda, ezilenler cephesi adına politika yapan bütün aktörler, uzlaşmacı ve işbirlikçi çizgilerini, en güçlü olanın yanında politika yapmak, ona destek olmakla sınırlandırmaktadır.

Ortadoğu'da da bütün çelişkileri belirleyen, en alttaki neden, emek - sermaye çelişkisidir. Bu bölge, dünya siyasetinin sinir sistemi gibidir. Dünyadaki bütün sınıf savaşımını, emperyalist tekellerin rekabeti üzerinden neredeyse burada düğümlenmektedir. Yerel güçler de, ezilenler, emekçiler adına öne çıksalar da, büyük güçlerden destek arayışına girdikleri ölçüde, emperyalist tekeller ve devletlerin aralarındaki tekeli rekabette, paylaşım mücadelelerinde yer almakta, emperyalistlerin işbirlikçisi bir konuma girmektedirler. Ortadoğu halkları, işgale karşı kendi mücadelelerini dünyadaki emek - sermaye çelişkinin tarafı olarak tanımlayıp, ona eklememedikçe, gerçek kurtuluş şansını yakalayamayacaktır. Mücadelenin bağımsızlığı sağlanamadıkça, kısmi, anlık kazanımlar bile, emperyalist tekellerin uzlaşmalarını ifade etmekten öteye gidemeyecek, bir sonraki çatışmada daha olumsuz koşulların gelişmesine kapıyı açık bırakacaktır. Emek - sermaye çelişkinin Ortadoğu'da gelişkin, net biçimiyle ifade edilmemesi, Ortadoğu halklarının sorunlarının kaynağının ve çözümünün başka yerde aranmasına yol açmamalıdır.

Ortadoğu halklarının işgale ve emperyalist sömürüye karşı mücadelesi, işçi sınıfının bütün dünyadaki sömürüye son verme mücadelesi ile eklememedikçe ve başta emperyalist ülke işçi sınıfları olmak üzere işçi sınıfı Ortadoğu'daki işgale karşı çıkmadıkça, ne işçi sınıfının ne de Ortadoğu halklarının kurtuluşu mümkün değildir. Ortadoğu'daki emperyalist kördüğüm, bölge halklarının dünya işçi sınıfının emek - sermaye çelişkinin kaynaklı mücadelesi ile doğrudan bağlantı kurması ve komünizmin öncülüğü ile çözülebilecektir.

Bu komünist çizgi, hem ideolojik hem de örgütsel olarak karşılığını bulmadıkça, emperyalist merkezlerden ya da bu merkezlerin arasındaki çelişkilerden medet uman anlayışların dengeli politikalarından kurtulunamaz. “Ortadoğu'da poli-

şiiirlerden, laboratuvarlardan, resimden, tarih kitaplarından, politikadan ve giderek günlük hayattan sürgün edilmeli, ağza alınması yasaklanmalıdır!

Ama işte bütün bu sözcüklerin, özgürlükle, eşitlikle ve sosyalizmle olan yakın ilişkisi yeniden kurulmalıdır. Bu sözcüklerin karşılık geldiği bütün tutum ve mücadeleleri tavizsiz bir şekilde yükseltip dünyanın başka yerlerinde olduğu gibi Ortadoğu'da da kurtuluşun ancak komünizmde mümkün olabileceğini halklara anlatmanın yolu ise, öncelikle emperyalist merkezlerin tarafgirliğinden uzaklaşmaktan geçer.

Dünya ölçeğinde maddi çıkar çelişkilerinin ve politik mücadelelerin odaklandığı yerler arasında başta gelen Ortadoğu'da, çatışmalar keskin biçimler almakta, politik gelişmeler son derece hareketli, değişken boyutlar sergilemektedir. Birçok grubun, kesimin kendi kısmi çıkarları için diğerlerine karşı mücadele yürütmesi, politikaların seyrindeki hızlı yön değişimlerine yansımakta, sık sık politik güçler saf değiştirmekte ve saflar yeniden çizilmektedir. Çok sayıda politik aktör diğerlerine karşı mücadele etmekte, bu sırada ittifaklar bozulup yenileri kurulmaktadır. Değişkenlik ve karışıklık görüntüsünün arkasında çok sayıda çelişkinin iç içe geçmişliği yattığı gibi, aynı zamanda burada bir ortaklık da bulunmaktadır. Çeşitli politik güçler birbirlerine karşı mücadele etmektedirler, ama esas olarak burjuva (hatta bazen kapitalizm öncesi egemen sınıf) niteliği taşımaları bakımından da bir ortaklığa sahiptirler.

Bu temelde, ezilen sömürülen emekçilerin, halkların çıkarlarını temsil etmesi gereken mücadeleler içinde de burjuva, egemen sınıf nitelikli güçler ortaya çıkmakta, emekçiler, halklar adına öne geçmektedir. Burjuva, egemen sınıf önderlikli hareketler ise, doğaları gereği yerleşik güçlerden ve emperyalistlerden dayanak aramakta ve emekçilerin mücadelelerini de tutarsızlığa ve uzlaşmacılığa sürüklemektedir. Bu anlamda ulusal hareketler, emperyalizm karşıtı hareketler içerisinde, burjuva güçler, ulusal çıkarlara sahip olduğu ölçüde bir rol oynasa da, yine ikili özelliği bakımından, tutarsızlığı ve işbirlikçiliği de kaçınılmaz biçimde ortaya çıkmak durumundadır.

Ortadoğu'daki politik aktörlerin en zayıf ve güvenilmez yanları, dengeci politikaları izlemeleridir. Bu dengeci politikaların sınıfsal olduğu gibi ideolojik karşılıkları vardır. Komünist olmayan hiçbir ideolojik çizgi, Ortadoğu'da dengeci olmayan, sonuna kadar tutarlı bir politika izleme şansına sahip değildir. Bir kısım petrol gelirleri üzerine kurulu devletlerin totaliter yapıları ve emek - sermaye çelişkisinin başka çelişkilerin ardında gizlenmesi, modern sanayi üzerinde mevzilenmiş

ve keskin bir şekilde, 'Ne mutlu Türküm demeyenler'le ikame edildiği, kuşkusuz ki siyaset sosyolojisinin ilgi alanında olmalıdır!

Şovenist, milliyetçi histeri içinde başlayan linç girişimleri, olayların nerede duracağını kestirmenin ne kadar güç olacağını, böylece, daha ilk olaylarda ortaya koyacaktı. Bu karmaşanın bir iç savaşa dönüşmesi halinde kendine iktidar yolunu açacağını düşünen MHP bile, ordunun tam desteğini almadan bu yükün altına girmek istemedi! Sınırlı da olsa itidal ve soğukkanlılık çağrıları yapmak zorunda kaldı.

Şemdinli olayları ile başlayıp, genel seçimler sonrası yeniden kurulan AKP hükümetini temsilen Başbakan Tayyip Erdoğan'ın, yanına TSK'nın ilgili subaylarını alarak ABD'ye gerçekleştirdiği ziyarete kadar geçen zaman dilimi, olayların akışı içinde bir bütünlük oluşturmaktaydı. Bu dönemde ulusal cephenin bileşenleri arasındaki farklar öne çıkmıyordu. MHP, DTP'lilerden öteye AKP'li Kürt milletvekillerini de 'bölücü' diye hedef alıyor; Bahçeli, tezkerenin PKK ile sınırlanmamasını, doğrudan Kürdistan Bölgesel Yönetimine saldırılmasını talep ediyordu. Koordinatör eskisi Başer'e göre, "Marmara'da başka adalar da vardı ve Barzani'ye de bir tane tahsis edilmeliydi." Yaşar Büyükanıt da, terörün destekçileri olarak Barzani ve Talabani'yi gösteriyordu. Bu bütünlüğün parçalanmaya başladığının bütün belirtileri, yani artık yeni bir politikanın öne çıktığının göstergeleri ise, kuşkusuz ki gece yarısı muhtırası ile başlayan ve genel seçimler sonrası Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanlığı seçilmesiyle sonuçlanan *siyasi kriz*in uzlaşma zemininde açığa çıkmaktaydı.

Sözü geçen ABD ziyareti, gündemden hiç düşmeyen tezkere yani sınır ötesi hareket ile ilgiliydi. Belli ki bu izin çıktı ama bazı şartlarla! İşte şimdi bu şartlardan ilkinin, bölgesel Kürt yönetiminin tanınması, bölgede istikrara zarar verilmemesi ve Kürt yönetimi ile resmi ilişkilerin başlaması koşullarının TC'ye kabul ettirildiği anlaşılmaktadır. En azından, uyup uymayacağından bağımsız olarak TC'nin bu taahhütlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Böyle bir uzlaşma temelinde, bir süre daha Öcalan'a tahsis edilene benzer Marmara adaları, boş kalacak demektir!

AKP ile TSK, Kürt meselesi üzerinde, genel seçimler sonrasında giderek daha çok uzlaştılar. AKP, sonuçta, TSK'nin çizgisine geldi. Sorunla ilgili daha geniş açılı bir proje ise, içinde ABD'nin de bulunduğu taraflar arasında kararlaştırıldı. MHP'nin bu geniş projenin ilk adımlarından biri olarak değerlendireceği operasyonlar öncesinde, Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'ın istifasını isteme

noktasına gelmesinin temelindeki neden ise, Talabani ve Barzani'nin tanınması olasılığı ve ABD'ye bölgesel yönetimle ilişkiler kurulacağını sözünün verilmiş olmasıydı. ABD tarafından Kürt hava sahasının Türk savaş uçaklarına açılmasıyla operasyon gerçekleştirilebildi. MHP, bu adımı, egemenlik haklarından geri adım olarak değerlendirdi ve operasyonun başarı kazanmayacağını, eksik ve etkisiz olacağını belirtti. Belli ki MHP, TC'nin, bir dönem Irak Devlet Başkanı Saddam'ın, 36. paralelin üzerinde geçerli olan uçuş yasağı gibi bir yasakla karşı karşıya olduğu değerlendirmesini yapıyordu!

Operasyonların yapılır duruma gelmesi, ordunun ve hükümetin uzun süreli çabalar ile, uluslararası meşruiyeti gözeterek dengeleri yavaş yavaş değiştirmesinin sonucudur. Askerler, ABD'den istihbarat desteği de alarak sınır ötesinde belli ölçülerde sınırlı kalması sağlanan, öne çıkartılan deyimle 'nokta' operasyonları yapmayı bu çabaların sonucunda aldıkları destekle gerçekleştirdiler. Hava sahasını açan ABD bir yana, AB de, "Türkiye'nin terör konusundaki hassasiyetini anlıyoruz" yollu mesajlar verdi. Operasyon noktalarının çok sayıda olduğu ve sivil yerleşimlerin de hedef alındığı, PKK'ye destek olan köyleri de içerdiği basın ajanslarının bültenlerine yansıdığı ölçüde, bu çevreler belli ölçülerde temkinli davranıp tepki de verdiler. TC açısından, sınır ötesine operasyon imkanına kavuşmanın kendisi, 'askeri yararları'ndan çok daha fazla gözetilen esas amaç olarak, tarihe geçildi. Bu adım hiç kuşku yok ki, sonraki hamlelere zemin hazırlaması için kullanılacak. Bu açıdan kullanımı, kullanılmış olmasının sağladığı, oluşturduğu uluslararası hukuki ve siyasi meşruiyet, 'askeri yararları'ndan çok daha öncelikli olarak, sonraki hamleler için zemin oluşturması açısından düşünülmekte.

Peki bu yetkinin içeriği ve anlamı nedir? Bu sorunun yanıtı nasıl verilebilir?

SAVAŞIN CEPHANELİĞİ: İRKÇILIK YA DA MİLLİYETÇİLİK

Bir emekli genelkurmay başkanının söylediği gibi, Birinci Dünya Savaşından sonra, bu coğrafyada sınırları İngilizler (*emperyalistler* diye okuyun) çizmişti. Emperyalistlerin, dağların doruklarından çektikleri sınırla bölünmüştü ülkeler! Emekli paşa dağların doruklarından vaktinde isyancıların, şimdi ise gerillaların geçişlerini denetlemenin kendileri adına güçlükler içermesinden dersler çıkarmış olacak ki, emperyalistlerin, başlarına bela olsun diye sınırı böyle planladıklarını, derin bir tarih bilinci ile idrak etmiş, hayıflanıyordu! Kendilerinin Kürt meselesini "kart - kurt" müfredatı ile öğrendiklerini

eksik ve yanlışlarına rağmen, Kürt halkı için yerel ve kısmi çıkarlarının ötesinde, ulusal-demokratik bir politikayı tek başına PKK yürütmeye çalışmaktadır. Bu açıdan diğerleri ile karşılaştırmak, Güneydeki devlet varlığına rağmen mümkün değildir. Bundan sonra tarafların attığı her adım, niyetlerinden bağımsız olarak, kendilerinin de hegemonik güç olarak kabul ettikleri ABD'nin yeni açılımları için koşulları daha da olgunlaştıracaktır. Özellikle bu nedenle ABD, tarafların kendi başlarına bir araya gelip sorunu müzakere edebilecekleri demokratik açılımlara girmelerini engelleyecektir.

Çıkartılan tezkereye dayanarak sınır ötesi harekate başlayan ordu için "Nereye Mehmet nereye?" diye sormak, bütün bu karmaşayı en iyi tarifleyen cümle olarak belirmektedir.

SOSYALİZM VE ENTERNASYONALİZM: SONSÖZ

Ortadoğu, bir yandan halkların, kültürlerin, etnik çeşitliliğin olduğu gibi, öte yandan hammadde kaynaklarının, enerji dağıtım yollarının ve bunların gelirleri üzerine saltanat kurmuş aile ve aşiret iktidarlarının emperyalist merkezlerle iç içe geçtiği karmaşık bir coğrafyadır. Bu coğrafya işgale uğradığı gibi her geçen gün işgalin genişlemesi, derinleşmesi, yoğunlaşması tehdidi altındadır. Doğrudan emperyalistlerin işgali bir yandan, işbirlikçilerin gerici iktidarları diğer yandan, halkları azınlık iktidarlarına mahkum etmektedir. Bin yılların kültürü ve insanlık değerleri, emperyalistlerin talanı altında yok edilmektedir. Yok olan sadece müzeler, tarihi eserler, dağıtılan ve yakılan kütüphaneler değildir. Ya da, özellikle işgalciler tarafından seçilerek sistemli bir şekilde yok edilen, tarihi derinlere uzanan bir kültürün temsilcisi edebiyatçılar, sanatçılar, öğretim üyeleri de değildir. Yok edilen, bütün bir insanlığın değerleri, birikimidir.

Dünyanın gözü önünde, bu bölgede kapitalist barbarlığın en uç örneklerine yenileri eklenmekte, insanlık bu barbarlığı alt edemediği sürece, kendi evriminin birikimine, iyi, güzel, doğru adına ne kadar duyarlılığı varsa hepsine birden ihanet etmiş olmaktadır. Korku ya da tehdit altında, ya da kaybedeceklerinin hesabıyla, uzlaşmayla, sessizlikle, haksızlıklara, baskı ve şiddete, eşitsizliklere, en nihayetinde sömürüye karşı çıkılmamasının faturası insanın şekilsizleşmesidir. Şekilsizleşme, insanlığın bütün bir evrimi, kültürel birikiminin reddidir. Sözcüklerin dilimizden sürgün edilmesi ile başlayan bu şekilsizleştirme hareketi, emperyalizmin bütün dünyayı yönetmesi için gerekli şiddet dalgasına teslim olmamızı öğütler. Karşı çıkmak için beynimizi, bilincimizi özgürleştiren sözcükler, şarkılardan,

pazarlık payını da içermektedir. En nihayetinde ABD, BOP'tan bütünüyle vazgeçerse de, kazanımlarını konsolide etmek için bir süreliğine dengeli politikalara çekilecek demektir. Bu aynı zamanda eldeki kartların yeniden değerlendirileceği, yeni hamleler için hazırlanacağı anlamına gelir. En başta TC ve Irak Kürdistan'ı özerk bölgesi ilişkilerinin düzenlenmesi ve olası İran savaşında yardımcı, katılımcı ya da ortak olarak dizayn edilmesi, bu tezkere ile başlamış ve devam edecek bir süreç olarak gözükmektedir.

Politik aktörlerin eylemlerinin sonuçlarını belirleyen, onların niyetleri değil, kendilerini çevreleyen nesnel etkenler, nesnel etkenlerle girdikleri ilişkinin niteliğidir. Bu açıdan Şemdinli süreci ile başlattığı hamleleri ile bugün geldiği yer karşılaştırıldığında aradaki fark ordunun önemli bir başarısı sayılmalıdır. Ordu kaybettiği mevzileri başlattığı Kürt savaşı ile tahkim ettiğini düşünmektedir. Bu savaşta AKP'yi de kendine yedeklemektedir. Genel seçimlerde aldığı oy oranı ile artık sakin sularda yüzmek isteyen AKP ise tıpkı ordu gibi, değişen uluslararası dengeleri iyi okuyarak geri hamle yapmış, ordu ile milliyetçi çizgide uzlaşmıştır. Özerk Kürdistan bölgesi PKK için artık güvenli bölge sayılmayacaktır. TC'nin ısrarla hamlelerini sürdürmesi, AB ve ABD'den sınırlı operasyon için izin çıkması, Barzani ve Talabani'yi de köşeye sıkıştırmıştır.

Sorunun bu cephesinde ise, Kürdistan özerk yönetiminin operasyonlara izin vererek, Kürt halkının kardeşliğine ihanet etmesi yatmaktadır. Ama bu kardeşliğin kökleri pek öyle derinlere gitmez. Kürdistan'da ayrışma, yönetimin uluslararası konsensüsü gerekçe göstererek PKK operasyonuna gönülsüz de olsa yeşil ışık yakması, Kürdistan'da egemenlik sorununa bir çare olarak da düşünülmektedir. IKDP ve IKYB, PKK'nin varlığından ve gelişmesinden hiçbir zaman memnun olmamış ama bir süreden beri açıktan karşı da çıkamamışlardır. Bu sefer uluslararası bir konsensüsle PKK'ye operasyon yapılıyor olması, bütün karşı söylemlerine karşın bunları çok da rahatsız etmeyecektir. Fakat TC açısından bu operasyonlar, bölgeye giriş için PKK gerekçesi ile alınmış bir vize niteliğindedir. Esas hedef bölge yönetimi ve bölgenin kendisidir. Bu da er geç anlaşılacak, gün yüzüne çıkacaktır.

Aynı şekilde, bölgeye girmiş olan TC, kendi hedefini oluşturan boşluğu doldurmak ve bu boşluktan kendisine yönelen terörün önünü kesmek olarak koysa da, hangi yaptırımlarla karşı karşıya geleceğini kestirmek giderek güçleşecektir. Söz konusu olan milyonlarca taraftarı ve örgütlü gücü, siyasi ve askeri örgütlenmesi olan, siyasal mücadele veren, ulusal nitelik taşıyan bir harekettir. Bölgede, bütün

beyan edenler için bu akıl yürütme hiç de fena sayılmamalı! Belli ki, emperyalistlerin oralarda ne işlerinin olduğu, onların çektikleri sınırların meşruluğu ve kimlerin, niye ve ne hakla bu sınırları devraldığı sorgulamasını yapacak bilince daha ulaşmamıştır paşamız; beklemek gerek! Bu sınırı devralanlar, sınırın neye teka-bül ettiğini fazlaca kurcalamamışlar, devralmışlardı. Tabii bu sınırların her bir tarafında Kürtlerin yaşaması küçük bir ayrıntı, zamanla halledilebilecek bir teferuat olarak görülmüş olsa gerek. Kuşkusuz paşa, sınırın daha ileriden, kontrolü kolay yerlerden geçirilmesinden söz ediyordu. Bilincinin üstüne canının istediği kadar, yani bir tutam tutarlılık serpiştirmişti, o kadar!

Birinci Dünya Savaşı ortamında emperyalistler tarafından dört parçaya bölünmüş olarak, sömürgeci devletlerin sınırları içinde tescillenen Kürtlerin ülkesi, *sınırsızlığa* mahkum edilmiş ve böylece adına gerek kalmayan Kürt ülkesinin ortadan kaldırılması hedeflenmişti. Kürtlerin, Türklerle birlikte verdikleri *'Kurtuluş Savaşı'* ise, ne yazık ki sonucunu eşitliğin, kardeşliğin hüküm sürdüğü ortak bir ülke ve birlikte kurulmuş bir devlet olarak vermedi. Kürtler için ezilme ve yok sayılma dönemi devam ediyordu. Kuşkusuz sadece Kürt ulusu değil, çeşitli etnik gruplar da benzer durumdaydı.

1930'lu yıllarda, *Türk Antropoloji Tetkikat Merkezi*, mezarlıklarda kafatası incelemeleri yapıyor, Türk'ün üstün meziyetlerini diğer ırklarla karşılaştırıyordu. Türk ırkı, 'dünyadaki bütün medeniyetlerin kurucusu' olarak ilan ediliyor, Anadolu'daki bütün halkların 'Türk olduğu ama dil ve din sapsmaları yüzünden Türk olduklarını unuttukları' iddia ediliyordu! CHP'nin Adalet Bakanı *Mahmut Esat Bozokurt*, 1930 yılında, Ağrı isyanının bastırılmasından sonraki bir konuşmasında şöyle diyordu: "*Biç Türkiye denen dünyanın en hür memleketinde yaşıyoruz. Mebusunuz inançlarından samimiyetle bahsetmek için buradan daha müsait bir ortam bulamazdı. Onun için hislerimi saklamayacağım. Türk bu ülkenin yegane efendisi, yegane sahibidir. Saf Türk soyundan olmayanların bu memlekette bir tek hakları vardır; hizmetçi olma hakkı, köle olma hakkı. Dost ve düşman, hatta dağlar bu hakikati böyle bilsinler*" diye açıklıyordu. Aynı yıllarda çıkarılan iskan kanunu halkı, Türk ırkından olanlar ve olmayanlar diye ikiye ayırıyordu. Türk milliyetçiliği kendini ırkçılık, kafatasçılık üstüne şekillendirmeye çalışıyordu. Bütün Kürt illerinde, "*Vatandaş Türkçe Konuş*" kampanyaları, afişler ortalığı kaplamıştı. 'Vatandaş' Türkçe konuşmadığında ise, her Kürtçe kelime için para cezası, 'suç' bir kaç kez işlenince de, hapis cezası öngörülmüş ve uygulanmıştı. İkinci Dünya Savaşında Nazilerin yenilgisine kadar da bu, baskın eğilim olarak kaldı.

Felsefede nominalistler, varlığın nedeni olarak onun adını gösterirler. Eğer asimilasyon politikaları Kürtlere dillerini, kültürlerini ve ülkelerinin ismini unutturmuş olsaydı, gerçekten de bugün *Türkler için Kürt sorunu* olmayacağı gibi, *Kürtler için de bir Kürdistan sorunu* olmayacaktı! İşte bu nedenle sömürgecilik her şeyden önce sömürge ulusun dilini mümkün olduğunca yasaklayarak, onu yok sayarak hükmetmeye çalışır. Fakat bir ulusu asimile etmek öyle kolay bir iş olmadığından ve amaç asimile etmek için asimile etmek değil de, sömürge olarak elinde tutmak, sömürebilmek için asimile etmek olduğundan, buradaki bağımlı değişken asimilasyondur. Eğer egemenler sömürgeyi elinde tutmak istiyor ve mutlak asimilasyon politikaları bu amacın önünde engel oluşturmaya başlıyorsa, artık orada dillerin, kültürlerin tanınması, özerklik, federasyon vb. gibi açılımlar yapılması kaçınılmaz olur. Çünkü mücadeleyi yükselten ulusal kurtuluş hareketi ve gelişen ulusal bilinç karşısında mutlak retçi, sömürgeci anlayış çökmüştür ve sürdürülmesi esas amaçlarına, sömürgecinin elde tutulmasına daha fazla hizmet etmeyecek, ettiği süre zarfında da, kârdan çok zarar getirecektir. İşte bu noktada *12 Eylül Askeri Diktatörlüğü*'nün generali Kenan Paşa'nın ne olup da hidayete erdiğini anlamak mümkün olabilmektedir. O da, "*Kürtlerin dillerini, kültürlerini yasaklamak hataydı*" buyurmaktadır.

Üstüne tel örgüler çekilince ve adı anılmayınca *varolmayacak* diye düşünülen Kürtlerin ülkesi, "*Ne mutlu Türküm diyene*" veciz deyişi ile ilgisi olamayacak bir ulusa aitti ve bu ulus, haliyle kaç parçaya bölünür ve her bir parçasında hangi özgün yöntemlerle asimile edilmeye çalışılırsa çalışılınsın, egemen ülkeler için sorun oluşturmaya devam edecektir¹. Bu mesele fazla kurcalanmamalı ve 'Türklüğün düşmanlarının üstüne yürümekten taviz verilmemeliydi! Bu nedenle Mümtaz Soysal gibi şahsiyetlerin, Taha Akyol gibi çanak yalayıcı kalemlerin "*Dağların tepelerinden geçen sınırı düz ovaya çekelim*" önerileri, bir dönem şahin politikaların direksiyonunda yer alan Ağar gibi politikacıların "*Düz ovaya insinler*" davetiyle

¹ Bu noktada geçerken belirtilmesi gereken küçük bir ayrıntı da şudur: Türk burjuva devriminin, her burjuva devrimin tarihsel bir kategori olarak yığılmasına karşın ilerici karakterde olmasından mütevellit, cemaat ve feodal aşiretlerin tasfiyesi üzerinden Türk ulusunu yaratmakla ne kadar hayırlı bir iş yaptığını, ama bu devrimin Ermeni meselesinde yaptığı gibi radikal davranamayıp uluslaşma sürecini akamete uğratmasının bir sonucu olarak bugün Kürt meselesini yaşamak zorunda kaldığımızı belirten komünist sıfatlı parti başkanları bulunabilmektedir. Paşaların bilinci ile uğraşırken, komünist sıfatlı şovenlerin, onlardan hiç de farklılaşmayan çizgilerini anmadan geçmek yerinde olmayacaktır. (Konu için bkz. Aydemir Güler, *Yolları Birleştirmek*, Gelenek Yayınları)

bağlantılarını gündemleştirmemiştir. Bu durum, ordu ile AKP arasındaki uzlaşmanın bir sonucu olarak şekillenmektedir. Barzani ve Talabani ile, Kürt yönetimi ile ilişkilerin koşullarının, dayanaklarının oluşması karşısında demokrasiden taviz vermekten çekinilmemiştir. Bir dönem Kürtlerle diyalog kurup toplantılar yapan Tayyip Erdoğan'ın AKP'sinin, demokrasiyi tüccarca bir pazarlık masası, demokratik hak ve özgürlükleri ise bu pazarlık masasında ileri sürülecek kartlar olarak değerlendirdiği, demokrasi ile ilişkisini bu çerçevede kurduğu herkesin gözü önünde açığa çıkmıştır.

Şimdi oligarşi ve temsilcileri, hem AKP hem de ordu, ABD'nin bölgede kendi önlerini daha fazla açmasını, kendilerine daha fazla iş düşmesini beklemektedirler. Ne zaman gerçekleşir bilinmez ama Irak'ta dengelerin oturtulması, istikrarın yaratılması ve işbirlikçi yapıdaki iktidarların oluşması, tabir caizse, 'herkesin gazının alınmasını' gerektirmektedir.

ABD'ye başından beri koşulsuz destek çıkmış Irak Kürdistan'ı, ABD tarafından kolayca gözden çıkarılamaz. Bu yapının istikrara kavuşması ise büyük ölçüde Türkiye ile ilişkilerinin düzelmesine bağlıdır. Eğer İran ile ilgili hesapların ertelendiğini kabul edersek, Kürtlerle Türkleri gelecekteki İran operasyonu için bir araya getirmek, ABD'nin öncelikli hesapları arasında yer alıyor olmalıdır. Emperyalist tekellerin çelişkileri, tekelci rekabet, bu noktada durup uzun süre soluklanmayı, ya da barışın ilelebet mümkün olmasını imkansız kılıyorsa, ABD'nin başladığı hamleleri sürdürmesinin önündeki tek engel, karşısındaki muhalefet ve onun niteliğidir. ABD, tepkileri daha fazla göğüsleyebilecek, savaşın her alanda artan maliyetini karşılayabilecek durumda değildir. Bu noktada hamlelerine ara vermek, daha önceki kazanımlarını garanti altına almak yoluna gidecektir. Bu nedenle dengeli çizgi öne çıkmakta, ABD bundan sonraki hamlelerinde, bir diğer emperyalist güç AB başta olmak üzere, geri kalan bölgesel güçleri daha fazla hesaba dahil etmek zorunda kalmaktadır.

Tezkere, bu açıdan ilk olarak, Türkiye'nin ABD'nin izin verdiği ölçülerde de olsa, bölgeye girişini, savaşa çekilmesini, savaşın bir tarafı haline getirilmesini başarmaktadır. İkinci olarak Türkiye, ilhakçı hedefleri ile tezat oluşturmayacak bir şekilde bölgeye girip çıkabileceğini bütün dünyaya göstermiş, kabul ettirmiş olmaktadır. Bu politikası, Barzani ve Talabani ile yüksek perdeden konuşmaya başlamayı, onları uluslararası arenada neredeyse PKK lideri Öcalan'la eş tutmayı gözetse de sonrasında uzlaşmaya varabilecek bir

nem boyunca uluslararası tekeller ve oligarşiye rağmen gerçekleştiremeyeceğini bildiği hamlelerden uzak durmuştur. Şemdinli ile başlayan süreç, ordunun politika değişikliğinin, emperyalist merkezlerin politikalarını tartışmalarına ve değişikliklere gitmelerine denk gelmiş, bu değişikliklerin bölgeye yansımalarına bağlı olarak şekillenmiştir.

Emperyalistler arasındaki çelişkide BOP'un eş-başkanlığını yürütecek kadar 'imparatorlukçu' çizgiye angaje olmuş AKP hükümeti, aynı zamanda bu politikaların sorunlarını, nerelerde tıkanıp da iyi algılamaktadır. Kendi meşruluğunu genel seçimlerde kazandığı oy oranına dayandırmakla birlikte, gücünü büyük ölçüde Amerikan yönetiminden, uluslararası tekellerin taşeronluğundan almaktadır. Bu merkezlerdeki politika değişikliklerinin en öncelikli olarak kendi konumunu ilgilendirdiğini, iç siyasetteki konumlanışını büyük ölçüde buna göre ayarlaması gerektiğini de bilmektedir. Oligarşi de, oligarşinin temsilcisi olan ordu da, AKP'nin özellikle Kürdistan'da aldığı yüksek oy oranı ile rejimin toplumsal meşruiyetine sağladığı dayanağı, AKP'nin, kendileri nezdinde meşruluğunun ölçüsü olarak almaktadırlar. Bu dayanak, PKK'ye karşı girişilecek operasyona olduğu gibi Güney'e karşı başlatılmış ve sürdürülebilecek operasyonların toplumsal desteğinin sağlanmasında kullanılacaktır.

AKP'nin demokrasi ile ilişkisi, seçimlerden sonra milliyetçi çizgiye ricat etmesinden ve bu noktada bir uzlaşmayı kabul etmesiyle oluşan ortamdan bir kez daha belli olmuştur. Taraflardan her biri, kendi konumunu biraz değiştirerek, ortak bir uzlaşma noktası bulmuştur. ABD, kısmi olarak belli noktaları Türk savaş uçaklarına açmıştır. Ordu ise, Barzani ve Talabani'yi hedeften çıkarma ile giderek işbirliğinin önünü açacağını sözünü vermiştir. Böylece şoven milliyetçi cephede bir yarılma, Büyükanıt'ın 'uzlaştığı' yönünde bir şikayet ve istifa çağrısı gelmiştir. AKP ise, TSK'nın politikalarına endekslenerek, daha önceki 'demokratik' çizgiden, demokratik açılımlarından geri adım atmış, ama bu 'taviz'i ile, BOP'çu çizginin ileriye dönük olarak önünün açıldığını görmüştür.

Türkiye'de kontrgerilla örgütlenmesi ile mahkemelerde hesaplaşma yoluna girmekte olan AKP, bu alanda havlu atmış gözükmektedir. Şemdinli sanıkları askeri mahkeme tarafından serbest bırakıldığı gibi, hükümet de, kritik hiçbir davayı sonuçlandırmayarak 'statükoculara' dokunmayacağını göstermiş, Hrant Dink cinayeti, Rahip Santoro ve Malatya katliamlarında ortaya serilen devlet

nihayetinde aynı amaca hizmet etse de farklı politik yöntemleri tercih etmektedir. Kıbrıs söz konusu olduğunda "ilhak edelim", "sınırlarımıza katalım" diye itirafta bulunan çizgi, Kürtlerin ülkesi söz konusu olunca daha temkinli davranmakta, kendince güvenlik gerekçesini ileri sürerek, sınırların düzenlenmesi talebiyle taşları yerinden oynatmayı yakın hedef olarak denemektedir. Bir kez taşlar yerinden oynayınca, artık nasıl ve hangi koşullarda olur bilinmez ama bu ilk adımları takip ederek, Musul ve Kerkük civarlarına kadar ilerlemek hayal edilmektedir.

Şahinlikte sınır tanımayan CHP'nin Baykal'ının, ateş, silah ve savaş dışında sözcükler kullanmazken, operasyonlar başlamazdan önceki bir dönemde, birden bire 'şefkatli' açıklamalarla Kürtlerle kardeş olduğumuzu anımsayıvermiş olması, bu hayalle ilgilidir. Baykal'ın bu açıklamalarının peşine Talabani, Ankara'daki temsilcisini CHP'ye gönderiyor, Baykal'a özel teşekkürlerini iletliyordu. Oysa Baykal'ın açıklamasının ardındaki gerçek ortadaydı: Baykal, "Bir kez egemen devlet olarak Irak'ın varlığı tartışmalı hale gelmişse, vaktinde emperyalistlerin çizdiği sınır, hâlâ egemen olan Türkiye tarafından doldurulur" demek istiyordu. Bir çoğu Baykal'ın değiştiğini düşünecek oldu ama PKK'ye yönelik olarak tehditleri ile Güney Kürtlere yönelik önerileri birleştirilince, aynı politikanın iki yüzü ortaya çıkmaktaydı. Baykal, sinsi bir çekingenlikle, TC adına Güney Kürdistan üzerinde hak talep etmekteydi! Şimdilik üstü kapalı olarak gerçekleşmekteydi bu öneri. Peki üstü örtülü de olsa Talabani'nin bu hesabı görmemiş olması mümkün müydü? Kuşkusuz değil! Talabani, gerginleşen şiddet ya da operasyon koşullarında ortamı yumuşatıcı bu açıklamaya can havli ile sarıldı. Açıktan telaffuz edilmese de, Talabani'nin TC ile Güney Kürdistan federasyonunu, uzun vadeli seçeneklerden biri olarak düşündüğü öngörülebilir. TC'nin bu yöndeki tahayyülü ise farklıdır. ABD'nin bölgeden çekilmesi ile başlamış bir iç savaşla birbirine düşmüş, Şiilerle Sünnilerin dışarıdan saldırı ve tehlikeleriyle karşı karşıya kalmış Kürtlerin, kurtarıcı olarak kendini bölgeye çağırmasını beklemek, her şeyin mümkünün sınırlarında olduğu bu bölgede, TC'nin hesapları içinde sayılmalıdır.

Kıbrıs'ta *egemen* bir devlet ('yavru vatan' ve dolayısıyla *bağımlı* devlet KKTC!) olduğunu uzun yıllar bütün dünyaya karşı savunmuş olan TC, nasıl esas amacının ilhak olduğunu zaman zaman çekinmeden açık etmişse, benzer bir taktiği Kürdistan için de gündemleştirmeye başlamıştır. Kuşkusuz TC'nin bu hamleleri, ABD'nin *Büyük Ortadoğu Projesi*'nin (BOP) çıkmaza girdiği ve yeni politika değişikliklerinin, daha doğrusu eski statükocu politikalara dönüşün gündeme girdiği

bir ortamda mümkün olmuştur. Şimdi, ordu ve oligarşinin gündemine daha fazla girmekte olan, bir tarafında askeri dayatma ve şiddetin, öteki tarafında kültürel ve ekonomik kuşatmanın olduğu, bir iç etme, ilhak projesidir. Bir yanı sıra kültürel, sosyal işbirliği, yardımlar, öte yanda ise tehdit ve savaş çığırtkanlığı olan bu politika bir bütündür.

SORUNU TARİFLEMEK

Her savaş kendi gerekçelerini yaratır. Devletler, geniş kitleleri savaşa sokmak için türlü gerekçeler inşa etmek zorundadır. Devletler ve ülkeler arasındaki savaşlarda devreye sokulan gerekçeler, ne kadar çeşitli olursa olsun, milliyetçilik ideolojisine yaslanır. Milliyetçilik, bütün bu gerekçelere meşruluk kazandırır; ‘düşman bir millet’, ‘düşman bir ülke’ vb. gerekçeler böylece işlevli hale gelir. Savaşlar, ne tek başına bir gencin Avusturya veliahdına suikast yapması yüzünden başlatılabilir ne de Katerina gibi güzel kadınların cazibesi sayesinde başlamadan sona erdirilebilir. Modern dönem savaşlarının –kitlelerin bilincini teslim almak için ileri sürülen bütün gerekçelerine karşın– burjuvazinin pazar kavgaları, hammadde talanları, sömürgecilik veya tekel kârları gibi, daha maddi ve gerçek nedenleri vardır. Hangi nedenlerle başlarsa başlasın, savaşlarda birbirine boğazlatılan, ölen ve öldürenler ise, ne burjuvalar ne de uluslararası tekellerin sahipleri, yöneticileridir. Düşman belledikleri bir ülke ve halka karşı, hiç tanımadıkları topraklara sürülüp oralarda ölen ve öldüren ve eğer sağ kalıp geriye dönebilirlerse, her bir savaştan daha da yoksullaşarak çıkanlar, halkların, emekçi sınıfların üyeleridir.

Burjuvazi, kendi sınıf egemenliğinin ölçüğü olan ülkeyi, başka ulus burjuvalarına karşı güvenceye almak için halkları birbirine düşman kılmayı, sınıf çıkarları için en kârlı yol bilir. Millet ideolojisi ile toplumun öncülüğüne soyunur. Böylece azınlık egemenliğini saklamak, meşrulaştırmak imkanına kavuşur. Ülkenin çıkarlarının dışa, başka ülkelere ve uluslara karşı da savunulmasını vaaz eder! Bu nedenle feodalizmin mutlak krallıklarından devraldığı merkezi devleti, milli bayrak ile taçlandırır. Bu bayrak, her türlü sınıf farkına rağmen milleti, burjuvazinin sınıf egemenliği altına toplamaya yarar. Burjuvazi, devlet örgütlenmesi ile denetim aldığı emekçi halkları diğer milletlere düşman yaparak, pazarının sınırlarını belirler. Bu sınırların güvenliğini de en ucuz maliyetle, emekçilerin kanı ile sağlamış olur. Halkların birbirine düşman belletilmesi, eşyanın tabiatı gereği, sadece savunma amacına değil, esasen saldırıya, burjuvazinin başka pazarları ele geçir-

sızlık anında etkide bulunmak, durumu kendi lehine çevirmek ve ABD içindeki taraflaşmada eski statükocu ve uzlaşmacı çizgiyi cesaretlendirmek, ağırlığını bu çizgiden yana koymak istedi. Halen savaş batağında debelenmekle birlikte ABD, Büyükanıt’ın ziyaretlerinden bugüne kadar geçen süre içinde, resmen bir politika değişikliğine de gitmiş değildir. Ama kendi içindeki siyasi dengeleri değişmiş, Bush taraftarları Kongre’de kaybetmiş ve komisyonlar Bush iktidarını daha fazla sıkıştırmaya başlamıştır. Bu ölçüde ‘imparatorlukçu’ politikalar şimdilik tıkanmıştır.

ABD başkanlık seçimlerine bir yıl kala, silah tekelleri Hilary Clinton’ı maddi olarak desteklemeye başladılar. Bunun yanında, gözetilmesi gereken en son gelişmelerden biri olarak, Amerikan istihbaratının İran’ın nükleer silah ürettiğini yalanlayan raporu, bu konuda yeni-muhafazakarların İran operasyonlarına bir süre yeşil ışık yanmayacağını gösteriyor. Böyle bir operasyonun gerekçeleri, bu istihbarat raporu ile büyük ölçüde ortadan kaldırılmış oldu. Bu gelişmeden, şimdilik Irak batağından öteye bir adım daha atılmayacağı ve Irak’taki durumun iyileştirilmeye çalışılacağı sonucu çıkarılabilir. Emperyalistlerin bölge devletlerini ve yerel aktörleri daha fazla dikkate alacağı, bu açıdan dengeli çizginin öne çıkmaya başladığı bu dönem, AB hedefinden büyük ölçüde uzaklaşmış Türkiye’de, TSK’nin daha aktif siyaset yapması için zeminin güçlenmesi anlamına gelmektedir.

İÇ SİYASETTEKİ DÜĞÜM VE KÜRT DÜŞMANLIĞI

Türkiye’de iç siyaset, başını ordunun çektiği ‘cumhuriyetçi-laik’ statükocularla, AKP’nin öncülüğünü yaptığı ‘liberal-islamcı’ statüko karşısı bir çizginin –ki ‘demokrat’ kesimlerin de desteğini alarak- çekişmesine sahne olmuştu. Şimdilerde Kürtlere yönelik saldırı temelinde ordu lehine çözülmüş gözüken bu kilitlenme, yukarıda belirttiğimiz gibi, Yaşar Büyükanıt’ın hamleleri ile başlatılan bir sürecin ürünüdür. Ama bu süreç öncesinde, bazı iddiaların aksine ordu ile, oligarşinin temsilcilerinden AKP’nin, balayı dönemi geçirdiklerini söylemek yanlıştır. AKP, BOP çerçevesinde, ‘yeni-Osmanlıcı’ açılımlar içinde hamlelerine büyük bir hızla devam ederken, ordu bu gelişmelere ancak laiklik ve cumhuriyetçilik açısından muhalefet etmeye çalışmıştır. Tabir caizse düşük yoğunluklu bir muhalefet dönemi yaşanmıştır. Bu dönem millici, şoven ve faşist çevreler tarafından, ordu ile AKP’nin uyum dönemi olarak gösterilmektedir. Ve bu ‘uyum dönemi’, bir önceki Genelkurmay Başkanı Özkök’e fatura edilmektedir. Oysa ki ordu, bu dö-

“Türk oligarşisi, emperyalist tekellerle ilişkisi çerçevesinde, ordunun disipline edilmesi-ne karar vermiş ve bir süredir (hatta uzun bir süredir) bu düzenlemeyi gerçekleştirmeye çalışıyor. AKP'nin oligarşi nezdinde siyaseten böylesi yüksek bir geçerliliğinin olmasının esas nedeni de bu düzenlemeyi yapabilecek en uygun araç olarak gözükmesi. Ordunun yönetime el koyması durumu, gelişmiş bir devlet yapısı içinde olağan sayılabilecek bütün durumlar için geçersizleştirilip yasalarla engellenmek ve sadece bir devrimci durumla, dizginlenemeyecek kadar hızla yükselecek bir sınıf hareketi karşısında sistemin olağan kurumlarının işlevsiz kalması koşulları durumuyla sınırlanmak isteniyor. Askeri yönetimlerin demokrasiyi rafa kaldırmasının aksine, bu sefer demokrasinin, gerekli görmedikçe askerin kışlasından çıkmasını engelleyecek kadar güçlendirilmesi, kışlayı disiplin altına alması amaçlanıyor. Bu nedenle demokrasinin gelişiminin önündeki temel sorun olarak militarizmi gören geniş bir cephe, çeşitli siyasi çizgiler, militarizmin karşısında konumlanmak adına AKP'ye kan vermeye devam ediyor. Kısacası AKP öncülüğünde bir ‘demokrasi cephesi’ inşa ediliyor. Toplumdaki muhalif unsurlar sınıfsal açıdan sahte bir kamplaşmanın şu ya da bu kanadına bağlanarak oligarşinin değirmenine su taşınıyor.”

“AKP, sistem içinde kendisinin belirleyici olacağı bir pozisyona kavuşmak için orduyu geri plana çekmeye çalıştığından, onun militarizme karşı olması sahici olmadığı gibi, bu tutumu oligarşinin temsilcisi olma konumuyla da uyumludur. Oligarşinin istediği, ordunun gerçek işlevine dönmesi, siyasetin merkezinden dışlanarak siyasi temsilcilere tabi olmasıdır. Oligarşi bu amacını şimdilik AKP üzerinden gerçekleştirmeye çalışırken AKP, – belki de oligarşiye rağmen– kendi temsilciliğinin ilelebet güvenceye alınacağı, biraz ılımlılaştırılmış islami rejim düşü de kurmaktadır. Bu açıdan şimdilik kendi meselesini tamamen bir demokrasi meselesi olarak paketlemekte, bir referandum halinde halkın önüne getirmektedir.” (Referandum Üzerine, Ekim 2007, s. 11-12)

İşte Büyükant, yeni-muhafazakarların BOP projesinin tıkanıdığı, tartışıldığı ve bölgesel dengelere, aktörlere daha fazla ağırlık verilip, istikrarın sağlanması, dengeli yapıların oluşturulması tercihlerinin öne çıktığı bir dönemde devreye girmiştir. Bu açılımların her biri ordu ile AKP arasındaki çatışma olarak siyasete ve günlük hayata yansyordu. Hem sistem içinde kaybettiği ağırlığı ve yeri kazanmak hem de kendi politika tercihlerinin bir süredir rafa kaldırılmış olması nedeniyle artan hassasiyeti, orduyu, uygun koşulları aramaya itmişti. ABD içinde ve bütün dünyada BOP'cu çizginin sorgulanması ve yeni politikaların gündeme gelmesi, aradığı bu fırsatı orduya verdi.

Bu noktada, TSK'nin siyasetteki ayrıcalıklı yeri ve önemi üzerine çok şey söylenebilir. Amerika ile ilişkileri açısından da TSK, emir - komuta zinciri içinde basit bir aktör olarak değerlendirilmemelidir. Bağımlılık ilişkileri ne kadar güçlü olursa olsun, bölgesel bir güç olarak TSK, ABD'nin politik belirsizlik ve karar-

me arzusuna da hizmet edecektir.

Aynı dillerde şarkılar söylenip üstünde kardeşlik sofraları kurulan halkların kaynaşma ve birleşme noktaları, burjuva devletlerin bayrakları ile birbirinden kesin sınırlarla ayrılır; dikenli tellerle, mayınlarla bölünür. Komşuluktan hasımlığa terfi ettirilen halkların, birbirlerinin dili ile konuşan mensupları yaşlanıp yok oldukça veya savaşlarda kırıldıkça, anlaşmazlıklar başka, bilinmez dillerde muhakeme edilmeye başlanır. Kardeşlik ve paylaşım kavramları ile nitelenebilecek kültürlerin yerini düşmanlık ve nefret alır. Her iki tarafın emekçi kitlelerinin birbirlerine, komşunun dili ile seslenmesi ve böylece savaşlardan gerçekten çıkarı olanları algılayıp teşhir etmeleri giderek güçleşir; artık devreye, burjuvazinin konuşma dili olan milliyetçilik girmiştir. Milliyetçilik, savaşın ve düşmanlığın dilidir ve emekçi halkları teslim almak için burjuvazi tarafından icat edilmiştir. Bu bilinç, millet temelinde bir yarılmaya karşılık gelir ve bu *illet*, her seferinde devletlerin sınırlarında başka renkten bayraklarda ifadesini bulur. Her savaştan sonra milli bayraklar, burjuvazinin kaleleri olan devletlerinin burçlarında, sınırlarında daha bir emin dalgalanır.

Eğer arada eşitlikçi bir ilişki kurulmadan, Türkiye Cumhuriyeti (TC) gibi tek devlet içinde yaşayan halklar söz konusu ise, işler daha da karmaşık olacaktır. Dili, kültürü hiçe sayılan, “asimile edemediğimiz için başarısız olduk” itiraflarında bulunulup hayıflanılan bir ulusun, Kürtlerin talepleri, egemen kültür içinde ‘bölücülük’ umacısı olarak vitrine konur. İçimizdeki hainleri ayıklamak sevdası ile yanıp tutuşur oluruz! Bir toplumun, ulusun varlığı yadsınır, yok sayılır. Ağır baskı ve zulüm altında ezilenler çoğunca sesini çıkaramaz.

Cumhuriyet tarihi boyunca Kürtler, egemen ulus ideolojisi ve kültürü tarafından, doğunun arkaik ve yok olması elzem bir topluluğundan çözülen bireyler olarak kodlanmışlar ve dışlanmışlardır. Şovenizm, egemen ulus bilincini batıcılıkla, yüzünü batıya, muasır medeniyete dönmüş ‘Türk Milleti’ kavramı ile belirlemiştir. ‘Tek millet, tek devlet’ felsefesi, ‘tek ırk’ temeline dayandırılmıştır. Kürtçe konuşmak yasaklanmış, para ve hapis cezası yürürlüğe konmuştur. Tek devlet içinde sınırsız yaşamak, sanıldığı aksine yalıtık yaşamları engellememiş, Kürtler ikinci, aşağılık bir millet olarak değerlendirilmiştir. Uzun yıllar boyunca ‘kaba’ Türkçe konuşmaları ile alay edilmesi de bundandır. Bu insanların, en azından anadillerinden başka, ikinci bir dil konuştukları, büyük bir çoğunluk tarafından algılanmamış, imparatorluk artığı ikincil bir cins olarak toplumsal belleğe yazılmışlardır. Şovenizm, bu açıdan en önce ezen ulus bireylerini sakatlayıp durmak-

tadır. Türklerden kimse, zorunlu kalmadıkça Kürtçe öğrenmeyi düşünmemiştir. Aynı devlet sınırları içinde olmakla birlikte söz konusu olan ilişki, hegemonik, eşitsiz ve yalıtık bir ilişkidir. Kürtlüğün inkarı dışında bir yol bırakılmamış, bu yolu seçenlerin önu açılmıştır. Bu bir ulusal inkar ve imha politikasıdır.

Yok sayılıp asimile edilmeye çalışılan bir ulusun mücadelesi yükseldiğinde ise, savaşın bilinci artık kendini milliyetçilik temelinde inşa etmekten bile acizdir! Çünkü savaş, egemen ideoloji ve kültür dışından bir ses olarak ezen ulus mensuplarına seslenir, onların milliyetçilik algılarını parçalar; bilinçlerinin özgürleşmesine yardımcı olur! Başka bir gerçeğin kapısını açar onlara. Egemen ideoloji artık, daha geriye, bir adım geriye çekilmek, ırkçılığın milliyetçilikle yer değiştirmesine izin vermek zorundadır! Resmi ajanslar, Bulgaristan'daki Türk azınlığın etnik temelde partileşmesini, yerel meclislerini kurmasını büyük bir iştahla aktarırlar. Türk devleti, dünyanın neresinde olursa olsun Türklere yapılan her zulmün takipçisi, Türkçe'nin yaygınlaşmasının, anadilde eğitimin ve bu yöndeki gelişmelerin savunucusudur. Dışişleri Bakanı Babacan, Yunanistan gezisinde Türk kökenli Yunanistan vatandaşlarına, "Türk olduğunuzu söylemekten çekinmeyin" diye vaazda bulunur. Yunanistan'a göre ise onlar Yunanistan vatandaşı Müslümanlardır. Demokrasi, ulusal azınlıkların haklarının korunması ve geliştirilmesi olarak, TC tarafından en çok Yunanistan ya da Bulgaristan taraflarında ve bil cümle Türk atlasında olmak üzere savunulabilecek, ama kendi sınırlarında geçersiz, anlamsız bir kavramdır! Türk radyolarında "Türkçe'mizin yabancı dillerin istilasında olduğu, kendi dilini koruyup geliştiremeyen bir ulusun yabancı uluslar boyunduruğuna girmekten kurtulamayacağı" anonsları yapılmaktadır! Türkiye'de ulusal sorun, ironik bir şekilde, İngilizce'nin Türkçe'yi istila etmesi meselesi olarak koyulabilmektedir! Çünkü Türkiye'de Kürt yoktur! Kürt toplumu ya da ulusu hiç yoktur, o zaman tabii ki sorun da yoktur! Sorun, Türkçe'yi bozuk bir İngilizce aksan ile konuşan gençliğin, dil alanındaki milliyetçi duyarlılıklarının yeterince bulunmamasından kaynaklanmaktadır! Bu 'tutarlılık' kuşkusuz ki ancak sakin sulara işe yarayabilir?

Bu topraklarda, eğer kimse itiraz etmezse, 'sınıfsız imtiyazsız bir millet' olmak hedef gözetilmiş ve mümkün görülmüştür! Kimsenin itiraz etmemesi için de dönemin elverdiği bütün girişimler yapılmıştır. Birinci savaşta Ermenilerin, 'milli mücadele'² sonrasında Kürtlerin tasfiyesi ve emeği ile geçinen halkların bastırıl-

sı, yerel çelişkileri de kızıştırmakta, ABD açısından çözüm, yeni sorunların kaynağı olmaktadır. Şii - Sünni çatışması kontrolden çıkacak boyutlara tırmanırken işbirlikçi Maliki hükümetinde yer alan ama çelişkiler keskinleştiğinde hükümetten çekilen Sadr hareketi, aynı zamanda ABD'nin karşısındaki en büyük güçlerden birini oluşturmaktadır. Benzer biçimde, Kürtlerle Türkiye arasındaki çelişkiler, ABD'yi iki taraf arasında denge aramaya zorlamakta, bu çelişkiden, taraflara diğerini tehdit olarak göstererek kendi yanında tutmak, işbirlikçiliği sağlamlaştırmak için yararlanmaya çalışmaktadır. Türkiye bir yandan Kerkük referandumunu engelleme çabalarını yoğunlaştırıp tehditlerini artırırken diğer yandan İncirlik üssüne savaş uçakları getiren ABD'nin savaş gücünü ve hazırlıklarını tırmandırdığı ifade edilmektedir." (*Kurtuluş Sosyalist Dergi* 12, Haziran 2007, s. 17-18)

Bu politik çizgileri soyutlama düzeyinde birbirinden ayırmak ve sınıflandırmak mümkün olmakla birlikte, gerçeklikte, her adımda safların nispeten değiştiği, iç içe geçip ayrıştığını görmekteyiz. Bütün dünyada bir süreden beri, politik saf-laşmalar, bu iki çizgi arasındaki mücadele içinde belirlenmektedir. BOP'un karşısında, bölgesel güçleri daha fazla dikkate almak, varolan devletler üzerinden stratejiler geliştirmek ve onları hesap etmek, statükoları altüst etmenin risklerinden kaçınmak isteyen başka bir çizgi bulunmaktadır. ABD karşısında zayıf konumda bulunan AB'nin çıkarları esas olarak bu ikinci çizgiden yana olmasını getirmekte ve bu çizgi ABD içinde yeni-muhafazakarların karşısına çıkacak biçimde güçlendikçe, 'imparatorlukçu' politikanın saldırganlığından zarar gören güçler bu durumu bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Bu biçimde, başta emperyalist merkezler olmak üzere, bölgesel güçler, devletler ve etnik gruplara kadar, en tepeden en aşağıya, her bir siyasi aktörün kendi konumunu belirlediği politik bir çelişki ve bu çelişkinin tarafları ortaya çıkmaktadır.

Ordunun, AB açılımları içinde, iç siyasetteki ağırlığını kaybetmekte olduğunu ve bu sürecin ardında oligarşinin politika tercihlerinin bulunduğunu daha önce belirtmiştik. Oligarşi, AKP iktidarını kullanarak, orduyu demokrasi sınırları içine çekmeyi, uzun süredir gündemde tutmakta, bu yönde açılımlar yapmaktaydı. Bu süreç boyunca ordu, ne ABD'den ne de AB'den istediği desteği bulabildi. Uluslararası ortam ordunun muhalefetine uygun değildi. Ordu, AB süreci içinde atılan her adıma direnç gösterdi. ABD açısından BOP uygulamalarına direnç gösterecek ordunun bu sayede ehilleştirilmesi, en azından karşı çıkılması gereken bir gelişme olarak görülmedi. Siyasal sistemdeki ağırlığını yitirmesi, ABD'nin işgalci politikalarına teşne olan AKP'nin uygulamalarını rahatlatıyor, mümkün kılıyordu. Yine referandum ile ilgili yazımızdan bu konuyu şöyle özetlemek yerinde olacaktır.

² Jön Türk hareketi 1908 devrimi ile, bu topraklardaki bütün halklara, milliyetlere eşitlik ve

ve işbirlikçi yapıların oluşması, sürdürülen savaşın hedefinin gerçekleşmesi anlamına gelecektir. Savaşın ne zaman biteceği ve gerçek amaçlarına ulaşip ulaşmadığı, yıllardır süren kaos ortamı içinde giderek daha fazla tartışma konusu olmakta, yeni-muhafazakarların BOP politikası ciddi olarak sorgulanmaktadır.

Bu durumda, yürürlükteki imparatorlukçu uygulamaların sonuç alması uzadıkça muhalefet de arttı. ABD'deki siyasi dengeler giderek değişti. Bu açıdan daha önce yaptığımız tespitlere başvurmak yerinde olacaktır:

“ABD emperyalizminin, Irak'ta ve Ortadoğu'da hedeflerine ulaşmaya çalışırken neden olduğu muhalefet ve direnişi bastıramaması ve giderek artan kayıplar vermesi, kendi içerisinde de politik mücadeleleri ve Bush yönetiminin simgelediği politikaya karşı çıkışları geliştirmektedir. ABD'nin başka güçlerle ittifaka gitmeden tek başına dünya hakimiyetini hedefleyen imparatorlukçu politika karşısında, müttefikleriyle ilişkilerini gözeten, bölge güçlerinin desteğini arayan bir politika tercihinin savunulması ve (özellikle Baker-Hamilton raporuyla) öne çıkması, Kongre seçimlerinde Demokrat Partinin başarı kazanmasıyla kendisini göstermiştir. Savaş karşıtı kitle hareketlerinden egemen sınıfın önde gelen sözcülerine uzanan çeşitli kesimlerin baskılarının yanı sıra Kongre'deki Demokrat Parti çoğunluğu, Bush yönetimini uygulamalarında sıkıştırmakta, politikalarında değişikliklere zorlamaktadır. Diğer yandan Brüksel'deki Uluslararası Kriz Grubu da, Baker-Hamilton raporunun önerileriyle paralel olarak, ABD'nin Irak'ın komşularını sürece katmasını, Kerkük referandumunun ertelenmesini istemiştir.

ABD'nin iç politik mücadeleleri gibi, diğer emperyalistlerle olan rekabeti, ayrıca hedef aldığı direniş odaklarını bastırabilmek amacıyla bölgedeki birbirleriyle çatışmalı güçlerden bir birine bir ötekine dayanmaya, diğerine karşı desteğini almaya çalışması, gelişmeleri çelişkili ve sürekli yön değiştiren bir görünüme sokmaktadır. ABD yönetimi bir yandan Irak'ta adeta batağa saplandığı ve durumun kötü olduğunu kabul ederken, diğer yandan İran ve Suriye'ye karşı saldırı hazırlıklarını da gündemden düşürmemektedir. Örneğin, Irak'ta izlenecek yeni stratejiyi açıklarken Bush, “bölgedeki dost ve müttefik ülkelere patriot füzesi sistemleri konuşturulmaktan” söz edip “Suriye ve İran'ın ‘terörizme’ verdiği desteğin ve Irak'ta olumsuz etkilerinin kabul edilemez olduğunu” belirttiikten sonra, İran ve Suriye'nin “terörizme” verdiği desteğin, İran'ın nükleer silah üretimini önlemenin vb. çaresini bulacağını, bunun için hem çevre ülkelere silahlar konuşturacağını, hem istihbarat paylaşımını arttıracığını ve hem de bu ülkelerle birlikte çalışacağını söylemektedir. Bir yandan ABD, Irak'ta ‘istikrar’ sağlamaya yönelik olarak İran'la Suriye'yle ilişkiye girmekte, “Irak'ın komşuları” toplantısında bir araya gelmektedir. Diğer yandan bunlara karşı tehditlerini artırıp, karşılıklı ‘casus’ kaçırmalara varan bir soğuk savaş geliştirirken, her geçen gün sıcak savaş yönünde biraz daha ilerlemektedir.

ABD'nin birbirlerinin karşısında konumlanan güçlerin iki tarafıyla birden işbirliği aray-

ması yolu (Tahrir-i Sükun Yasası) ile, yani yüce iradeye (Türk milletine) biat etmeleri ile, ‘sınıfsız, imtiyazsız bir toplum’ yaratılmaya hasredilmiştir. Ama gerçeklikte hem sınıflar hem de başka milliyetler varsa ve bunlar kendi çıkarlarına, taleplerine sahip çıkıyorlarsa, bu nasıl mümkün olacaktır? Kuşkusuz baskı ve zulümle! Mızrağın çuvala girmemesi halinde bile durumun gerektirdiği esnekliklerin gösterilememesi, resmi ideolojinin içine böylesine mutlak bir şekilde saplanıp kalınması, sanıldığı gibi esas olarak ezilen ulusun aldatılması amacına hizmet etmez! Ortada, uluslararası düzeyde ve bugün herkesin ortakça tespit edileceği boyutlarda gelişmiş bir ulusal mücadele varsa, tek başına bu olgu, esasen asimilasyonun başarısızlığının bir göstergesi sayılmalıdır. Kuşkusuz ki aynı nedenle, ezilen ulus için ulusal bilincin savunulması, korunması ve yeniden inşası mümkün olmuş demektir! Bu durumda bile, egemen söylemin temrin edilip durulmasının kuşkusuz ki bir nedeni vardır. Bu neden, ezilen ulusun bilincine seslenmeyi amaçlamaktan çok, onu tehdit etmektir! Ezilen ulus için tehdit anlamı taşıyan söylem, ezen ulus bireyleri için egemenlik ilişkisinin devamını sağlayacak milliyetçilik bilincinin ayakta kalmasına yarayacaktır, ya da en azından egemenlerin umdukları budur.

Bütün bir cumhuriyet tarihi boyunca Türk milliyetçiliği ideolojisi ile şekillendirilmiş, şovenizminin etkisinde düşünmeye alıştırılmış ezen ulusun düşünce kalıplarının çatlaması olgusu, ulusal mücadelenin sonuçlarından birisidir. Ama egemenler için esas sorun, ‘güneşin balçıkla sıvanamaz’ olmasından, egemen söylemin çatlamasından öte, bu bilinç yarılmasından sonra ortaya dağılacak enkazın artıkları ile, yeni olarak neyi inşa edebileceklerini kestirememekten kaynaklanmaktadır. Bu kestiremezlik egemenlerin korkularını, korkular da belirsizliği ar-

özgürlük getirdiğinde, gelişmelere en başta karşı çıkanlar emperyalistler olmuştu. Irk temelinde değil de bütün milliyetten insanların vatandaşlık temelinde tanımlanan, bir ve eşit hukuk üzerinden kurdukları bir ilişki mümkün olmadı. Bunu temsil eden kişi olarak Mithat Paşa Taif zindanlarına sürüldü. Milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlere yönelik olarak gelişen tepkileri İttihatçı komiteler yönetti ve İttihat ve Terakki Partisi, Cumhuriyet'e de miras kalacak olan ırk temelli bir vatandaşlık ve millet kavramını ve bu eksenle “Türk Milliyetçiliği”ni yarattı. Buna rağmen işgale karşı direniş, ulusal eksenli değil, Osmanlı tebası ve saltanatı kurtarmak eksenli başlatılmıştır. İttihat ve Terakki'den devralınan Türk milliyetçiliği kavramı adım adım öne çıkacak ve Ermenilere yapılanın Kürtlere de yapılmasına yol açacaktır. Kuşkusuz ikisi farklı şeyler olsa da, sonuçta Türk burjuva devriminin evrelerinden biri olarak işgal karşıtı direniş ve savaş, “milli mücadele” olarak tarihe geçmiştir. Bu millinin içinde Türk olmayı kabul eden herkes kapsanmaktadır.

tırmaktadır. Sonuç olarak siyasi açılımlar yerine eskiyi tahkim etmek, statükoyu korumak tercih edilmekte, devlet bütün haşmetiyle, egemen ideolojinin kısıyından bucağından tartışılması ile uç veren demokrasiyi kapı dışarı etmektedir. Herkesin soruna ilişkin bir paket projesi olduğu söylenmekte, zaman zaman da farklı kesimler tarafından ‘Kürt Meselesi’ hakkında raporlar yayımlanmaktadır. Fakat, herhangi bir paketten, sonuçta birkaç gerilla liderinin derdest edilmesi dışında politik bir irade çıkabilmiş değildir. Demokrasi adına laf etmeye kalkan burjuvazinin her bir kanadının Kürt meselesinde ne kadar aciz kaldığı da gün gibi ortaya çıkmaktadır!

Sömürgeciliğin ideolojisi olan şovenizmin kötülükleri, sadece ezilen, sömürülen ulusa değil, aynı zamanda egemen ulus bireylerine, emekçi sınıflarına dokunmaktadır. Gerçeğin bilgisine vakıf olmamak, milliyetçilik illetine tutulmak, emekçi halkı her seferinde burjuvazinin kuyruğuna bağlamaktadır. Milliyetçilik, emekçilerin kendi sınıf çıkarlarının bilincine varmalarını, takipçiliğini yapmalarını engellemekte ve bu nedenle kaybeden hep ezilen, sömürülen sınıflar olmaktadır. Ama, ezilen, sömürge ulusun yükselen mücadelesinin etkileri ile farklı dillerin, kültürlerin ve halkların var olduğu bilinci topluma mal oldukça, ezen ulusun milliyetçilik bilinci daha da çok parçalanacaktır. Bir dönem savaşın bir tarafını yönetmiş generallerin, “bize gerçeği öğretmediler, biz ‘kart - kurt’ bilinciyle eğitildik” minvalli serzenişleri bu gerçeğe bağımsız kavranamaz.

Biraz dikkatlice bakıldığında fark edileceği gibi, egemen söylem bir kez sorgulanmaya başlayınca, liberal savunuların yanında ırkçı temelde savunular bütün ilikliği ile ortaya serilmeye başlıyor. Sömürgecilik söz konusu olduğunda, savaşın bilinci, milliyetçilikten çok, en temelde ırkçılığa karşılık gelmektedir. Eğer farklı ulusların eşit haklara sahip olabileceği kabul edilmiyorsa, bunun, üstün ırk ideolojisi ile ilişkisi kaçınılmaz bir gerçek olarak ortaya çıkar. Milliyetçilik çamuru ile ırkçılığı, sömürgeciliği sıvamaya kalkmak bir yere kadar işe yarasa da, ulusal mücadelenin ateşi, bütün çıplaklığı ile gerçeği ortaya sermektedir. Kuşkusuz bu saflaşmada taraf olacakların, bir uçta ırkçılıktan diğer tarafta tutarlı bir eşitlikçiliğe uzanan politik yelpaze üzerinde kendi konumlarını saptama imkanları vardır. İçinde barındırdığı taraftar çeşitliliğine rağmen, bu sorunun, burjuvazi ile emekçi halklar arasından geçen bir kırılma hattı bulunmaktadır.

Geçmiş dönemlerin suskunluğuna nazaran, bugünkü siyasi atmosferde sorunun böylesine geniş bir yelpazede tartışılmaya başlanması, ya da yelpazenin giderek genişliyor olması, öncelikle ulusal mücadelenin kazanımıdır. Ulusal mücade-

İŞGALİN ÇIKMAZA GİRMESİ VE STATÜKOLARIN TAHKİMİ

Afganistan ve Irak’ta fincancı dükkanındaki fil gibi davranan ABD, yeni-muhafazakarların yalanlarına inanmış bir kitle desteğine dayanıyordu. ABD, 11 Eylül saldırısından, ‘Ortadoğu’dan ve İslam coğrafyasından ancak terörün üreyebileceği’ savını slogan haline getirmek için, sonuna kadar yararlandı. Terörü hedef aldıklarını ve bunu da bölgeye demokrasi getirerek başarabileceklerini ileri sürdüler. Savaşa izin veren psikolojik ve siyasi ortam bütün dünyaya egemen kılındı. Madem ki geniş bir İslam coğrafyası ancak terör üreten bir geriliğe sapsanmıştı, öyleyse yeniden düzenlenmeliydi! Bu bir demokrasi projesi olarak sunuldu. İşgal, zulüm ve kanla gelecek demokrasi projesinin adı, *Büyük Ortadoğu Projesi* (BOP) olarak koyuldu. Yeni-muhafazakarların BOP’u, kendi mutlak gücü dışında kimseyi tanımayan, irili ufaklı diğer bütün siyasi ve askeri aktörlerin kendisine tabi olmasını dayatan bir çizgi olarak, “ya benden yanasın ya terörden” dayatmasını, önce bütün dünyaya kabul ettirdi. Bu haliyle bile ilgili bölgeye demokrasi getireceği yalanı, bütün dünyanın gözünde biraz olsun bir gerçekliğe karşılık geliyordu! Çünkü bu coğrafyada, –şimdiye kadar bütün gerici iktidarların baş destekçisinin ABD olduğu gerçeği bir yana– insan haklarının, özelde kadın haklarının olmadığı, mutlak otoriter yönetimlerin, diktatörlüklerin hüküm sürmekte olduğu ve gericiğin her alanda hakim durumda olduğu bir gerçektir. Bu gerçeğe karşın, işgalci İngilizler Basra’dan çekilirken yaptıkları itiraflardan biri de, bölgede kadın haklarının, kadınların konumlarının işgal öncesine göre daha geriye gittiği yönünde olmuştur.

11 Eylül’ün ardından tırmanan saldırganlık ortamında, ABD’nin kendi içinde, yeni-muhafazakar ‘dünyada tek başına hakimiyet’ yönelimine karşı muhalefet etkili olamamıştı. Afganistan ve Irak savaşları başladığında, AB de, savaşı engellemek yerine ortak olmaya çalışmak tutumunu almak durumunda kaldı. Ama bu ‘imparatorlukçu’ çizgi uygulamaya konulduğu ölçüde, gerçek hayatta güçlüklerle karşılaştı ve bunları aşamadı. Emperyalistler, savaşın sonucunda yıkılan devletlerin, yeniden çizilen ülke sınırlarının yerine, dengeli ve istikrarlı siyasi yapıların kurulmasını başaramadılar. Bu bir yana, tam bir kaos ve şiddet ortamı gün geçtikçe ortama hakim oldu. BOP’un uygulamaya koyulan bölümü, şimdiye kadar iddiaları doğrultusunda bir başarı kazanamadı. Savaşın ve işgalin sözde gerekçeleri bir yana, esas hedeflerine ulaşmada ne kadar başarılı olduğu da tartışma götürmektedir. Hammadde, enerji ve enerji dağıtım yollarının güvenliği açısından sürgit bir savaş ortamı, kuşkusuz ki istenilen esas hedef değildi. Düzenli, dengeli

hedefin Rusya olduğunu belirtmek yanlış olmaz. Bölge üzerinde egemenlik mücadelesine girişen güçlerin, doludizgin girdikleri bu yarışta her bir taraf için şimdilik ortak ve önemli olan yan, emperyalist hegemonyanın kurulması, bunun dışında bağımsız başka bir güç merkezinin oluşmamasıdır. Bu doğrultuda Rusya'nın kapitalist bile olsa, hangi kimlikle olursa olsun, ayağa kalkmasını engellemek gerekmekte, bu amaçla da turuncu devrimlerin yönünü Rusya'nın merkezine yönlendirmeye çalışmaktadırlar. Ama süreç çelişkili bir süreçtir..."

"Esas olarak Rusya'nın ve etki alanlarının kapitalist düzenlenmesinin, kapitalizmin pazar sorununu bir süre için erteleyebileceği ve bunun kapitalizmin ekonomik durgunluk sorununa bir çare olacağı öngörülebilir. Hatta nispi bir refah dönemi bile hayal edilebilir. Ama bunun gerçekleşmesi, kapitalizmin uzun süredir soluklanma şansı bulamadığı bir refah ve genişleme adacığına ulaşması için Rusya'nın ya da bölgede oluşacak bir ittifakın ekonomik bir güç oluşturmaması şarttır. Ancak bu sayede tekeli rekabet açısından zaten varolan merkezlere, bir yenisinin daha eklenmesi engellenebilecektir. Emperyalistler, sosyalizmler sonrası geliştirilen ve içinden geçmekte olduğumuz süreci belirleyen politikalar sonucunda, bu süreci bir ara sonuca bağlayabilmeyi düşlemektedirler. Hem Rusya'da hem de genel olarak bu geniş bölgelerde, ciddi bir burjuva sınıf oluşmadığı gibi, kamu mülkiyetinin talanı üzerine oluşan yeni kapitalist sınıf, yeni ve bağımsız bir güç merkezi oluşturmadan önce emperyalist merkezlerle işbirliği eğilimi içindedir. Bu da emperyalist merkezlerin avantajlarından biridir." (*Kurtuluş Sosyalist Dergi* 11, Ekim 2005, s. 17-18)

Taraflaşmaların, emek - sermaye çelişkisi ekseninde değil de emperyalist merkezler ve onların politikaları ekseninde gerçekleşmesi, sınıf hareketinin yenilgi koşullarının sürmesi ölçüsünde geçerliliğini sürdürecektir. Bölgede mücadeleyi merkezleştirerek, işçi sınıfının öncülüğünde emekçi halkların kurtuluşuna öncülük edecek enternasyonalist bir örgütlenme, emperyalistlerin kendi aralarındaki çatışmaların dünyayı kana bulamasının önüne geçebilecek tek alternatiftir. İşgale, zulme, sömürüye karşı, bölge halklarının tek tek yürüttükleri mücadeleyi gerçek kurtuluş hedefine yöneltebilecek tek çizgi olarak komünizm, kendini bu mücadeleler içinde var etmek zorundadır. Ancak o zaman emperyalistler, köpeksiz köyde değneksiz dolaşmaları demek olan vahşetlerini, pervasızlıklarını denetlemek, gizlemek ve geri çekilmek zorunda kalacaklardır. Bununla birlikte, bu doğrultuda mücadele, bugün varolan çelişkileri iyi okuyup onlardan yararlanmayı engellemez. Emperyalist politikaların bir tarafında yer alarak, bunları destekleyerek varılacak yer, yeni savaşlar, yeni işgal ve sömürü düzeninin sürmesinden başka bir şey olamaz.

le, egemen ideolojinin sorgulanmasını zorladığı ölçüde, Türkiye'de demokrasinin imkanlarını genişletmektedir. Bu kazanım, bazı imkanlara işaret etmenin yanında bir çok tehlikeyi de içinde barındırmaktadır. Türk milliyetçiliğinin, baştan bu yana uluslararası bir sorun olan ama bugün fiili bir gerçeklik olarak kendini bütün dünyaya dayatmış Kürt ulusal sorununu algılama ve çözüme kavuşturma, kendi içinde meşrulaştırma, halklara kabul ettirme gücü ya da potansiyeli yoktur. Sorun üzerinde yürütülen tartışmalardaki çeşitlilik ve çokseslilik, esasen milliyetçiliğin, bu sorunu örtme ve taşıma gücünden kaynaklanmaktadır. Dün bu konu üzerinde sesini çıkarmayan kesimler, bugün üzerinde konuşmakta ama sorunu milliyetçi temelden öteye algılamaya nefesleri yetmemektedir. Bu noktada bir imkan olan çeşitlilik ve farklı fikirler, çizgiler, ısrarla ulusların kaderlerini tayin hakkını, *ayrılma hakkını* da içerecek boyutlara kadar genişletmemekte; ayrılma, ayrı devlet olma hakkını dışlamaktadırlar. Kürt meselesine soldan yaklaşım, "Bosna olmayalım, Bir Arada Yaşamı Savunalım" düzeyinde, yani emperyalizmin TC'ye açtığı 'bir üç kağıt' düzeyinde tanımlanmakta, böylece, sorunun nesnel temelleri örtbas edilerek, tersinden bile değil, basbayağı düzünden Türk milliyetçiliği yapılmaktadır.

Öte taraftan, ulusal kurtuluş mücadelesinde Kürt emekçi sınıfların öncülüğünde bir cephe açılmadığından, ulusal mücadele daha çok Kürt burjuvazisinin denetimine girmektedir. Aynı şekilde Türkiye'de işçi sınıfının öncülüğünün yaratılmamış olması, milliyetçilik ideolojisindeki parçalanmayı, işçi sınıfının bağımsız ideolojik hattı olan komünizme bağlamayı güçleştirmekte, egemen eğilim haline getirememektedir. Ulusal kurtuluş mücadelesi, milliyetçilik bulamacı içinde buluşmuş her türden burjuva fraksiyonu çözücü bir etki yapmaktadır. Farklı burjuva demokrat akımların, çizgilerin ortaya çıkması mümkün olmuştur. Bu çizgiler, kendilerini tutarlı bir şekilde ifade edemedikleri, kitleselleşemedikleri ölçüde de, otoriter çizgiye eklenmekte, ona karşı çıkamamaktadır. Sıvası döken, demokratik aparatlarından, parçalarından kurtulan milliyetçilikten geriye, egemen ulusu birleştirici faktör olarak ırkçılık dışında bir ideoloji kalmamaktadır. İrkçılık ise bilindiği gibi faşizmin ideolojik argümanlarından biridir. Egemen söylemin parçalarının en çekirdek olanı, diğerlerini de besleyip duran ve bunların içinde kendini gizleyeni, ırkçılıktır. Bir tarafını ırkçılığın oluşturacağı yelpazenin karşı kutbunu liberal söylemlerin dengelemesi ve ırkçılığı geriletmesi mümkün değildir. "Halkların kardeşliği" şiarını, *ulusların eşitliği* temelinde sonuna kadar tutarlı bir şekilde savunabilecek, ırkçılığı teşhir edip karşısında konumlanabilecek

olan komünizm ideolojisi dışında, bir başka siyasi çizgi yoktur.

Kürt meselesindeki çeşitlilik ve savunuların her biri, ileri sürdükleri çözümler üzerinden, sorunun nasıl kavranılmış olduğunu ele vermektedir. Tutarlı bir demokrasi anlayışını ulusal soruna uygulamak ve sonrasında *ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı* çerçevesinde ortaya çıkacak somut çözümü kabul etmek, sorun etrafında oluşan taraftar çeşitliliğini en azından iki cepheye indirecektir. Baştan sorunun nasıl çözüleceğini değil, sorunun çözüm ilkesini tutarlı bir şekilde kabul etmek ve bu ilkeyi, *ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını* özgür iradesi ile kullanan ezilen ulusun seçimini tanımak, en doğru ve gerçekçi çözüm olacaktır. Bu yöntemi kabul etmemek, demokrasi dışına düşmektir. Ve ne kadar demokrat söylemlerle paketlenirse paketlenirse dayatmacılık ve milliyetçilik dışında bir anlam ifade etmez. İlkesel olarak, ayrılma hakkı da dahil, ulusların kaderlerini tayin hakkını baştan tanımadan savunulacak çözüm önerileri, kuşkusuz ki farklı ideolojik çizgilere ve sınıfsal çıkarlara karşılık gelecektir. Diğer çözümler yanında, emekçi sınıflar için sorunun en doğru çözüm biçimi, onun nereden kaynaklandığının doğru anlaşılmasından geçmektedir. Bu kavrayış biçimi dışında hiç bir çizgi, ulusal sorunda demokrasiyi tutarlı bir şekilde uygulama şansına sahip değildir.

Her bir toplumsal sorunda olduğu gibi, ulusal sorunda da toplumsal taraflaşmayı işçi sınıfı ve emekçi halklar ile sömürücü azınlık arasındaki sınıf savaşımı üzerinden belirleyebilmek, toplumsal bilinci bu bölünmenin belirlemesini sağlamak, hangi milletten olursa olsun burjuvaziler ile emekçi halkların karşı taraflarını oluşturduğu bir saflaşma gerçekleştirebilmek; savaşı, sınıf dayanışması ve enternasyonalizmle zafere dönüştürebilmek, kendi dilimizle, işçi sınıfının diliyle, komünizmle, marksizm-leninizmle konuşmaktan geçmektedir.

TSK öncülüğündeki 'laikçi-cumhuriyetçi' çizginin siyasal islam karşısında başlattığı Cumhuriyet mitinglerinin nasıl bir Kürt Savaşına tahvil edildiğini, seçim sonrası dönemde yükselen milliyetçi-faşist histeriyi ve linç kültürünün neden ve hangi koşullarda devreye sokulduğunu analiz ederken izlenmesi gereken yol, olayları bütünlüğü içinde değerlendirmek olmalıdır. Olayların akışı ne kadar karmaşıklaşırsa karmaşıklaşsın, halklar arasındaki kin, düşmanlık ve saflaşma ne kadar ileri boyutlara taşınırsa taşınısın –ki bu durum egemenlerin başarısı olacaktır– egemen ideolojiye teslim olmadan, demokrasiyi tutarlı bir düşünme yolu olarak kullanmak, geniş kitlelerin karşısına tutarlı bir demokrasi anlayışı ile çık-

törü önemlidir ama hiçbir kişi nesnel temellerden bağımsız davranamaz. Bu açıdan Büyükanıt'ın genelkurmay başkanı olmasından ve hatta Şemdinli olaylarından önce gerçekleştirdiği ABD ziyaretinin gözlerden uzak tutulması, bu soruların yanıtlarının sağlıklı verilebilmesini güçleştirecektir. Şemdinli olayları bu ziyaretten sonraya rastlar. Ve daha sonrasında Kerkük referandumuna yönelik bir tehdit olarak Irak sınırına büyük çaplı askeri birliklerin yerleştirilmesi, uzun süre orada tutulup, sonra bir bölümünün sessizce geri çekilmesi, dönem içinde dikkatleri fazla çekmeyen gelişmeler olarak kayda geçti. Bilindiği gibi, Irak sınırına yapılan askeri yığınak, gerilla eylemlerine karşı alınan önlemlerin boyutlarını ve amacını aşırıyordu.

Bu dönem boyunca ordu, gerilla gruplarına karşı saldırılarını sürdürdü. Bu gelişmeler havada değil, uluslararası emperyalist güçlerin çelişkileri ve politika yönelimleri temelinde, değişen bölge dengeleri üzerinde gerçekleşiyordu. Bu durumda Büyükanıt'ın, genelkurmay başkanı olmadan önce de, olduktan sonra da ziyaret ettiği ve üstelik genelkurmay başkanırken sivil giysilerle ziyaret ettiği ABD'nin, nasıl bir ABD olduğunun anlaşılması önem kazanmaktadır.

SOSYALİZM SONRASI GELİŞMELER

Bugün dünyadaki politik çatışma ve taraflaşmaları belirleyen bu çelişkilerin aslında, uzlaşmaz karşıt kutupları temsil etmediğini biliyoruz. Bir önceki dönemde, Ekim Devriminin ürünü 'sosyalist blok'un varlığı temelinde, kapitalizme alternatif olarak sosyalizm, politik kutuplaşmaların bir tarafını oluşturmaktaydı. Bu sayede cephe net tanımlanabiliyordu. Bu durum sınıf hareketini beslediği gibi, sınıf hareketi de 'sosyalist blok'un varlığını desteklemekteydi. Sadece 'sosyalist blok'un yıkılması değil, sınıf hareketinin yenilgi koşullarının sürmesi, parçalanmışlığı, taraflaşmaları emek - sermaye çelişkisi ekseninde oluşturmayı mümkün kılmamaktadır. Bu ortamda politik saflaşmaların eksenini, uluslararası tekeller ve emperyalist devletlerin kendi aralarındaki çelişkilere kaymıştır. ABD'nin BOP'cu açılımlarının gündeme girdiği 'sosyalist blok'un yıkılması sonrası dönem, bu nedenle, sadece yeni-muhafazakarların kendini bilmezlikleri, saldırganlıkları gibi naif bir eksende ele alınamaz. ABD, bu dönem için, hegemonyasını yeniden tesis etme telaşı ile hamleler yapmıştır. AB ise, bölgedeki çıkarları açısından ABD ile eşit olmayan bir ortaklığı kabul etmek, yeni-muhafazakar politikaları gönülsüz de olsa desteklemek zorunda kalmıştır.

“Bu aşamada bölgedeki hükümet değişiklikleri, yani 'renkli devrimler' açısından esas

katörleri yakaladı, belgelere el koydu ve devletin ilgili kurumlarına teslim etti. Davanın bugün hangi çıkmazlara saplandığı biliniyor. Daha sonra ordu tarafından bölgedeki imamların, muhtarların vb.lerinin suçlanması, hedef olarak ‘denizin kurutulması’nın seçildiğinin işareti olarak görülmelidir. Kitapevi baskını karşısında ordunun tavırını anlayabilmek, özellikle AB süreci içinde süngüsü düştüğü iddia edilen bir ordunun böyle davranabilmesini anlayabilmek için, olayların akışı içinde biraz daha geriye gitmek gerekir.

Ordu, ateşkesler süreci boyunca bütün gücü ile savaşı tetiklemek, çatışmaları başlatmak için uğraşmaya devam etti. Bu durum sadece gerillalar ile ordu arasında süren bir vaka da değildi artık. Generaller, o günlerde açıkça Filistin benzetmesi yapıyorlardı. Bu benzetmeye, Şemdinli olayları öncesinde, gerillalarla ordu arasındaki çatışmalara halkın canlı kalkan olarak ve kitlesel bir şekilde müdahalesi sebep olmuştu. Kuşkusuz Irak’ın kuzeyinde özerk bir Kürdistan bölgesinin oluşması, bu benzetmeye daha bir anlam kazandırıyor. İsrail’in işgali altındaki topraklarda yaşayan Filistinlilerle, Filistinlilerin denetimindeki bölgede yaşayanların ilişkisi, Türk generaller tarafından benzetmenin nerelere kadar götürülebildiğinin ipuçlarını vermekteydi. Ordu, işte bu koşullarda, siyasal islam ve türban karşıtlığı ile laikliğin tehlikede olduğunun bayraktarlığına bir kez daha soyunmaya başlıyordu. Bu sefer, gece yarısı verilecek muhtırada hedef, beklendiği gibi siyasal islam değil, “Ne Mutlu Türküm” demeyenler olarak belirlenmişti. Siyasal islam ve türban karşıtlığı ile Cumhuriyet savunuculuğu yolundan ordunun arkasına dizilenler, kendilerini Kürt ulusuna karşı girişilmiş savaşın taraftarı, destekçisi olarak buldular. Ordu, PKK’nin gerilla gruplarına karşı saldırılarını daha da sıklaştırdı ve zaten ateşkes süresince meşru savunma ile kendini sınırlayan PKK’nin elleri de artık serbest kalmıştı.

Aslında bu olaylar, ordunun, Türkiye’deki siyasi sistem içindeki yetki ve gücünün azaltılması, yerinin demokratik teamüller açısından belirlenmesine yönelik gelişmeler karşısındaki tepkilerinin, bölgede koşulların değişmesiyle, başka bir stratejiye yöneldiğinin işaretiydi. Ordu gelişmeleri, kendisinin harekete geçebileceği uygun koşulların oluşmakta olduğu şeklinde okumuştur. Peki ne olmuştu da ordu sesini tam da bu noktada yükseltmeye başlamış, zamanlamasını böyle seçmişti? Oysa ki Yaşar Büyükanıt daha genelkurmay başkanı olmamıştı. En azından bu açıdan erken bir hamle olarak değerlendirilemez miydi? Türkiye’de iç siyasetin aktörlerinden biri olan ordunun tavırlarını, politikalarını kişilere bağlamak, fazlasıyla öznel ve gerçek dışı bir yorum olur. Kuşkusuz siyasette kişi fak-

mak, ulusların eşitliğini sınırlamasız, kayıtsız - koşulsuz uygulamak, sorunun çözüm imkanlarını sunan tek yol olacaktır. Bu bakış açısından, demokrasi kavrayışından uzaklaşıldığında, eşitlikçi olmayan ve bu nedenle dışlayıcı bir zemine kaymak kaçınılmazdır. Hangi dilden ve milliyetten olursa olsun, işçilerin komünizm ekseninde birliğinin sağlanması, öncelikle ulusların eşitliği ve bu temelde haklarının kabulünü gerektirir. Her türden konuşma öncelikle bu noktadan başlatılmalıdır.

KÜRT HAREKETİNİN TALEPLERİ

Kürt ulusal mücadelesine damgasını vuran politik hareket, 84 atılımından bu yana askeri alanda iniş ve çıkışlar yaşamakla birlikte, siyasi bakımdan yükselerek gelişmiştir. Belli dönemlerde kırımlara uğramış, yön değiştirmiş olmasına karşın, emekçi sınıflardan oluşan ve geniş kitlelere ulaşan bir tabana kavuşmuştur. Gelişiminin belirli bir aşamasında bu hareket bir değişim geçirmiştir. Sosyalizm ideolojisi ile arasına mesafe koymuş, özellikle Sovyetler Birliği’nin yıkılmasından sonra gelişen ‘demokrasi söylemi’ne yönelmiş, bu söylemin sınıf iktidarı ve mücadelesi ile ilişkisini geri plana itmiştir. Kuşkusuz hareketin bu değişiminde, hem Kürdistan’daki hem de nispeten gelişmiş kapitalizm ve sınıf yapısına sahip olan Türkiye’deki sınıf mücadelesinin yenilgisi ve komünist öncünün yaratılmaması belirleyici etkenler olarak sayılabilir. Bu temelde bu hareket, *ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını* marksizmden farklı bir şekilde yorumlayarak marksizmin bu konuya yanlış yaklaştığını ileri sürmüş ve sonrasında da kendi ‘özgün’ açılımlarını geliştirmiştir. Bu dönüşüm ise, burjuva ideolojik etkiye karşılık gelmektedir.

Bugün, dört parçasında örgütlü olmakla birlikte esas olarak Kuzey Kürdistan’daki ulusal hareketin öncülüğünü yapan PKK, ulusal sorunu ve devlet olgusunu en doğru şekilde ifadelendirdiğini ve teorisinin en gelişkin halini kendilerinin temsil ettiğini ileri sürmektedir. Marksizmi aşıklarını ileri sürdükleri kendi özgünlüklerini, baskı ve eşitsizlikleri yaratan ve onun simgesi olan devletten farklı bir şey olmadığı saptamasına dayanarak, *proletarya diktatörlüğü*nün de reddine, ve giderek her türden devlet anlayışının reddine kadar vardırırmıştır. Bu iddia, “eşitlikçi ekolojik toplum” ve “devlet olmayan *demokratik konfederasyon*” tezlerine kadar geliştirilmiştir. PKK, Özal dönemindeki ilk ateşkesten bu yana bağımsızlıkçı yönelimlerden, *ayrı devlet olma* talebinden vazgeçmiş, gittikçe *birlikçi* bir yöne-

lime girmiştir. Bu zeminde Avrupa Birliği projesinin kendilerini ifade etmek açısından en uygun biçim ve demokrasi algısını temsil ettiğini savunmaktadırlar.

Marksizme ilişkin eleştirel yaklaşımları kabul edilemeyecek olan bu tezlerin bu yazı çerçevesinde eleştirilmesi, değerlendirilmesi mümkün değildir. Zaten konumuz da bu değil. Bu *iddialı* tezlerin oluşturulması süreci daha öncekilerde olduğu gibi kolektif bir çalışmanın değil, esasen bir kişinin fikri gelişiminin ürünüdür. Öcalan, bu yeni tezlerini daha öncekilerden farklı olarak bu sefer, tutsaklık koşullarında oluşturmuştur. Bu açılımların olgunlaşması, ilk ateşkesle başlayan ve Öcalan'ın devam etmekte olan İmralı tutukluluk dönemini de içeren bir süreç boyunca gerçekleşmiştir. Hali hazırda tezlerin sonuçlarına vardığı ileri de sürülmemektedir. Bu tezlerin ilk belirtileri İmralı öncesi döneme uzandığından, yeni tezleri ve bu tezler ekseninde gelişen süreci, sadece tutsaklık koşulları ile açıklamak kuşkusuz ki doğru olmayacaktır. Öcalan'ın yakalanmasından hemen sonra, PKK Başkanlık Konseyi'nin, Öcalan'ın artık bir tutsak olduğu ve tutsaklık koşullarında söylediklerinin kendilerini bağlamadığı yolundaki açıklaması, politik strateji ve taktikler açısından düşünülerek alınmış bir karar olması itibarıyla, geliştirilmesine bizzat Öcalan tarafından başlanmış ve savunuluculuğunu yaptığı bu yeni tezleri kapsamamaktaydı. Akabinde yine kendileri tarafından rafa kaldırılmış olan bu politik karar, yeni tezlere eleştirel yaklaşma olanaklarını ya da tercihini neredeyse imkansız kılmıştır.

Bu yeni tezlerin geliştirilmesi ile paralel olarak PKK, siyasi açılımlar sağlandığı taktirde silah bırakabileceğini beyan etmiş, bunun kanıtı ve iyi niyetlerinin göstergesi olarak da bazı savaşçı birliklerini, barış elçisi gruplar şeklinde açığa çıkarıp sınırdan içeri göndermişti. Silah bırakmanın koşullarının oluşturulması için siyasi açılımların yapılmasını, bu yönde belirtilerin oluşmasını sabırla beklemişti. Yeni açılımlarla uyumlu gelişen bu barış ve ateşkes süreci ise devlet tarafından karşılıksız bırakılmıştı. Öcalan'ın yakalanmasından bu yana geçen sürecin PKK açısından ateşkesler süreci olarak şekillendiği ortadadır. Ama TC açısından bunun bir karşılığı olmamış, PKK meselesi terörizm kavramı dışında ele alınmamıştır. Sağ kesime mensup ve hatta MHP kökenli bazı yazarların, “*PKK sadece bir terör meselesi olarak ele alınmamalı ve hatta eğer sorun çözülmek isteniyorsa, bir şekilde Öcalan muhatap alınmalı*” noktasında görüş belirtecek noktaya gelmelerine rağmen devlet, kendisi için hayli değerli olan bu zamanı, “*bitirdik, kökünü kazıyoruz*” edebiyatı ile doldurmuştur. Bu edebiyat, kuşkusuz ki klasik sömürgeci politikalara karşılık gelmektedir. Burjuvazinin farklı fraksiyonlarının çeşitli açılımlar yapmak isteme-

vb. olarak değerlendirilmesi bir yana, artık bu minvalli açıklamalara bizzat Talabani ve Barzani de ekleniyor, PKK ile aynı kalemde değerlendirilmeye başlanıyordu.

KARŞILIKSIZ ATEŞKESİN SONA ERDİRİLMESİ VE YENİ SALDIRILAR

Herkes silahlı çatışmaların gündemden düştüğü, siyasi çözüme yanaşılmamla birlikte sözünün edilerek oyalanıldığı bir dönemin, sonsuza kadar sürüp gideceği hissine kapılmışken, PKK'nin silahları devreye girdi. TSK ise zaten ateşkesle hiç yanıt vermemiş, silahlarını hiç susturmamıştı! Nispeten büyük çaplı olmakla birlikte söz konusu çatışmalar, sanki ortalıkta bir sorun yokmuş ve gerilla eylemleri ilk defa yapılmışçasına sahte bir hayret ve hayıflanma ile karşılandı. Yazılı ve görsel basın, gerilla eylemleri yeni başlıyormuşçasına ve sanki söz konusu olan, o günlerde hiç seslerini çıkarmadıkları 1984 Eruh ve Şemdinli baskınlarıymış gibi büyük bir gürültü çıkarmaya başladı. Herkeste yalancı bir şaşkınlık görülmekteydi. Oysa silahlı eylemlerin, çatışmaların tırmanmasının, Dağlica baskını gibi hareketlerin, gökyüzünde hiç bulut yokken şimşekler çakması kabilinden değerlendirilmesi, olayı tek yanlı göstermekten, eksik aktarmaktan kaynaklanmaktaydı. Olan, PKK'nin karşılıksız ateşkes sürecini bitirip eylemlerine başlamasıydı. Karşılıksız ateşkes süreci boyunca uluslararası haber ajanslarının geçtiği haberlerden ve bölgesel kaynaklardan, Türk ordusunun bölgeyi sürekli bombaladığı, uçaklarla sınırdan geçtiği bildirilmişti. Örneğin, 28 Ağustos 2007'de IKDP, TSK'nın 34 bölgeyi bombaladığını ve napalm kullandığını açıklıyordu.

Gelişmelerin diğer tarafında R. Tayyip Erdoğan'ın belirsiz siyasi söylemlerine karşın TSK'nin (ordunun), bütün bu ateşkes süreci boyunca yürüttüğü inatçı takipçilik ve silahlarda ısrarı bulunuyor. Şemdinli'deki kitapevi baskınında uç veren ve Yaşar Büyükanıt'ın genelkurmay başkanı olması ile sonuçlanacak olan gelişmeler, PKK'nin son dönem eylemlerinin doğru bir çerçevede değerlendirilmesi için göz önüne alınmalıdır. Hatırlanacağı üzere Yaşar Büyükanıt, sabotajcılara “iyi çocuklar” diye sahip çıkmış, savunmuştu. Bu bir halka karşı savaş ilanından başka nasıl yorumlanabilirdi ki? PKK'li bir gerilla grubuna yönelik bir saldırı değil de, açıkça sahip çıkılan suçüstü yakalanmış bir kontra eylemiydi. Kitapevine yapılan sabotaj ve bombalama eylemi, genelkurmay başkanlığının en güçlü adayı tarafından açıkça savunulabilmekteydi. Bu, savaşın PKK'ye karşı değil, esas olarak Kürt halkına karşı yürütüldüğünün açıkça ilanıydı. Halk provo-

nırdaki 140 bin Türk askerinin çekilmesini istediğinde, ABD Dışişleri sözcüsü, bu talebe katılmadığını açıklamıştı. Irak Türkmen Cephesi Başkanı Ergeç de, ABD’de bulunduğu sırada Kerkük referandumunun ertelenmesini istemişti. Peşinden Türkmenlerin silahlandırılması çağrıları gelmişti. Eylül’de ise, Kara Kuvvetleri Komutanı Başbuğ, “TSK’nin cumhuriyetin temel niteliklerini korumada taraf olduğunu, Türkiye’nin Irak’taki gelişmeleri engelleyebilecek gücü olduğunu, Irak’ta Kürtlerin güçlenmesinin Türkiye’de aidiyet modeli yaratabileceğini” söyledi. Bu açıklamadan bir hafta sonra Büyükanıt, “üniter, ulusal, laik devlet yapısının ve TSK’nin yerleşik düzenlemelerinin bozulmasını kabul etmeyeceklerini” söylüyor ve “TSK’yi bölücü olarak niteleyenleri” hedef gösteriyordu. Bunlara ek olarak Büyükanıt, “Irak’ta konfederatif yapı riski”nden söz ediyordu. Irak’ta konfederatif yapı olasılığı, Türkiye’nin ‘üniter, laik devlet yapısı’ için bir risk olarak değerlendirilmekteydi.

Karşılık bulmayan ateşkesler süreci boyunca Türkiye siyaseti, kendi iç sorun ve kavgalarının iyice geliştiği, neredeyse iç çatışma ve darbe sonucu verecek gelişmelere gebeydi. AB süreci, PKK açısından siyasi açılımların olanaklarını geliştirirken, bu yöndeki her gelişme, Türk siyasetini iyice germekteydi. Siyasal islam geleneğinden gelen bir parti olan AKP’nin hükümet olmuş ve AB süreci içinde uluslararası tekellerin çıkarlarını harfiyen uyguluyordu. Bu sırada 2001 krizi sonrası nispi iyileşme koşullarında, özellikle orta sınıflarda bir iyimserlik dalgası oluşmuştu. PKK, bu süreç boyunca pasif savunma ile tanımladığı ve karşılık bulmayacak olan ateşkesi sürdürüyordu. Karşılıksız ateşkes ortamı, aynı zamanda AKP’nin siyasi rakipleri karşısında hamlelerini gerçekleştirmesi için uygun siyasi atmosferin oluşmasına neden oluyor, niyetler ne olursa olsun Kürt hareketinin AKP’ye açtığı siyasi bir kredi olarak değerlendiriliyordu. Bu koşullarda, bir çok liberalin ve demokratın, AB süreci içinde ülkeye demokrasinin geleceği ve yerleşeceğine dair umutları artmaktaydı. AKP, kendisine rakip olarak gördüğü ordu karşısındaki konumunu bu koşullarda sağlamlaştırıyor, AB reformları doğrultusunda ordunun siyasetteki konumu nispeten normalleşmeye başlıyordu.

Milliyetçi söylemlerin, Kürt hareketiyle siyasal islamın, emperyalist merkezlerin talepleri doğrultusunda kol kola, Türkiye’yi bölmeye karar kıldıklarına dair komplocu teorileri bu ortamda daha bir kuvvetle ileri sürülmeye başlandı. Açıkça solculuk adına şovenizm yapılmaktaydı. Daha doğrusu solculuğun ideolojik argümanlarından olan anti-emperyalizm, kapitalizm karşıtlığından soyutlanarak milliyetçiliğin hizmetine sokulmuştu. PKK’nin ‘emperyalizmin piyonu, taşeronu’

sine karşın, statükonun devamı dışında bir politikanın hâlâ geliştirilmemiş olması, Türkiye siyasetinin iç dengelerinin çözümsüzlüğü, ya da bu dengelerin değiştirilmesinin sadece AB mevzuatı üzerinden mümkün görülmesi ile açıklanamaz. Bunların yanında esas olarak oligarşinin tercihi belirleyici etken olarak değerlendirilmelidir. Temsilcilerinin oligarşiden daha çok bu politikaları benimsemesi ya da karşı çıkması, oligarşinin tercihleri üzerinde etkili olmakla birlikte, belirleyici değildir.

Avrupa Birliği’ne katılım süreci içinde Kürt sorununun ‘çözüm’ şansı, PKK’yi bu ateşkeslerin sürmesi ve siyasi açılımları zorlamak yönünde etkilemiştir. İşin askeri yanının ve kimin ne kadar güçlü ya da zayıf olduğunun, bütün bu süreç açısından etkileri ikincil önemdedir. Bu süreç boyunca PKK’nin Öcalansız yaşamayı ve yönetmeyi öğrenmesi, Öcalan dışında ikincil liderlerin nispeten askeri alandan öteye, siyasi ve diplomatik alanda da gerçek yöneticiler olarak kendilerini geliştirme imkanı bulmaları mümkün olmuştur. PKK, Ortadoğu’da ve uluslararası arenada Öcalansız da ayakları üstünde durabileceğini görmüştür. Öcalan sonrası dönemde her kesimin PKK’ya yönelik hesapları daha bir işlerlik kazanmıştır. Abdullah Öcalan’ın İmralı’da tutulması, PKK’yi denetlemek ve kendi Kürt meselesini tek merkezden yönlendirmek isteyen TC için de bir ‘avantaj’ oluşturmuştur. TC, Öcalan’ın kendisini, PKK içinde kendi rüşünü ispatlayan lider kadrolara ve bu kadroların Öcalan sonrasında sürdürdükleri uluslararası ilişkilere karşı ve onları denetleyebilmek için, üzerinde uzlaşılabilir bir figür, seçeneklerden biri olarak değerlendirmektedir. Bunu ise, Öcalan’ın isteği doğrultuda siyasi olarak muhatap alarak yapmasa da, kendi bildiği gibi elinde tutsak tutarak gerçekleştirmek istemektedir. Fakat artık işlerin, mutlak olarak İmralı’dan yönlendirilebilecek boyutlarda olup olmadığı çok tartışmalı bir konudur.

Bu aşamada, eldeki verilere ve geçen on yıl içindeki gelişmelere göz atarak, Öcalan’ın ABD tarafından yakalanıp Türkiye’ye teslim edilmesi üzerine bir çok spekülasyon yapılabilir. Irak operasyonu ve bölgeye yönelik geniş çaplı müdahaleler öncesi Öcalan’ın yakalanıp TC’ye teslim edilmesini, bölgedeki statükonun değişmesi koşullarından rahatsız olacağı açık olan TC’nin itirazlarının zayıflatılması ve mümkünse Irak operasyonuna katılımının sağlanması için, ABD’nin bir ön hazırlığı olarak değerlendirmek, spekülasyon sayılmamalıdır. O günkü niyetlerden ayrı olarak bugün Öcalan’ın tutsak olarak İmralı’da bulunmasının, TC’nin Irak operasyonuna aktif katılımına değil ama, Kürtlere yaslanarak girişilen Irak savaşına tam boy karşı çıkmamasına yaradığı ileri sürülebilir. Eğer fazladan bir

yorum sayılacaksa da, Öcalan'ın yakalanması süreciyle birlikte, kendi siyasi açılımlarını geliştirmesi ve Kürtlerle yeni bir toplumsal anlaşma gerçekleştirmesi mümkün olmuş bir Türkiye'nin, ABD'nin yanında Kürtleri de kazanmış olarak Irak'a müdahaleye katılması düşünülmüş ve bizzat ABD tarafından amaçlanmış da olabilir! Bu olasılığın gerçekleşmesi halinde elini ne kadar güçlendireceğini anlamak için, bugünkü tartışmalara ve ABD'nin içine saplanıp kaldığı savaş batağına bakmak hayli açıklayıcı olabilir.

Öcalan'ın, yakalanmasından sonra savunmasında geliştirdiği, “Kürtleri kazandırsanız, bölgede koçbaşı olursunuz” önerisi, bu yönde bir hesabın en azından ABD ve Öcalan tarafından öngörülebilmekte olduğu ama Türkiye'deki iç siyaset dengeleri açısından gerçekleşmediği şeklinde değerlendirilebilir. Eğer bu yorumu doğru kabul edersek, Türkiye'nin Irak operasyonunda yer almamasını, Irak operasyonuna asker göndermek için TBMM tarafından nitelikli çoğunlukla kabul edilmediği için geçmeyen *tezkereden* öteye değerlendirmek gerekir. Türkiye'nin, Kürtlerle uyumlu olarak Irak operasyonunda yer alamayacağı yönünde bir kanıya varmış olması ABD'nin Irak stratejisini belirlemede etkili olmuştur. Irak tezkeresinin geçip geçmediğinden bağımsız olarak ve eğer geçseydi bile TC'nin bu operasyonda hangi ölçülerde ve sınırlarda yer alacağı, bölgede istikrarlı bir alanın yaratılması hedefiyle birlikte düşünülürse, tartışmalı bir konuyu oluşturmaktadır.

IRAK SAVAŞI VE BÖLGEDE DEĞİŞEN KOŞULLAR

Hatırlanacağı gibi, 1991'deki ilk ateşkese devletin yanıtı top yekun savaş kararı olmuştu. Sonrasındaki ateşkesler ve özellikle Öcalan'ın yakalanmasından sonra gelişen süreç içinde, çokça sözü edilmekle birlikte, hiçbir demokratik açılım yapılmadı. Ateşkesler boyunca geçerli devlet politikalarını tartışan, eleştiren çeşitli burjuva siyasi çizgilerin etkinliği sınırlı kaldı. Eski yok-saymacı ve imhacı devlet politikaları yürürlükte kaldı. Yakalanması sonrası, Öcalan'ın ardı kesilmeyen siyasi açılımlarını yeni liderlerin anlamaya çalışarak peşinden sürüklediği, siyasi karar alma ve uygulamada çekingen davranışları uzun süren bir dönem yaşandı. Bu döneme, ABD'nin Irak'ta oluşturduğu yeni durumun, Öcalan sonrası liderlik tarafından algılanması ve imkanlarının tartışılması süresini de eklemek gerek. Yeni durumda, Kürt ulusunun birliği açısından maddi ve manevi imkanlar gelişmişti. Birbirleri ile defalarca çatışmak durumunda kalmış Kürt gruplar, özellikle de PKK'nin gelişimi süresince, onu bir çok kereler hedef almışlardı. Değişen koşullar içinde oluşan kardeşlik havası ve Kürt özerk bölgesinin varlığı, her şeyden

önce de bu bölgedeki kitle ilişkilerinin gelişmişliği PKK'nin kendini daha güvende hissetmesini sağladı. Barzani ve Talabani açısından hep rakip sayılmış olan PKK'ye bu sefer nispeten arka çıkılmak zorunda kalınması ise, esas olarak yine PKK'nin Irak Kürdistan'ındaki kitle desteği ve böyle bir müdahalenin Kürt halkının tepkisine maruz kalacağından hesaplanmasından kaynaklandı.

Irak müdahalesi sonrası PKK içinde ABD ve Barzani taraftarı bir bölünme yaşandı. PKK'nin bu bölünmesinden, ABD'nin Irak müdahalesinin, kendi içinde tartışma ve farklılaşmalara neden olduğu ve politika belirlemek konusunda bir süre de olsa belirsizliğin yaşandığı yorumu yapılabilir. PKK bugün, bu bölünmenin de sağladığı netlik üzerinden esas olarak AB'ci doğrultuda politika yapmanın kendi amaçlarına paralel sonuçlar doğuracağını hesap etmektedir. Bu yönelimi ile birlikte PKK, ABD ve işbirlikçilerinin bölge dengelerini değiştirmiş olmasını, değişen koşulları da hesap etmektedir. PKK açısından, değişen koşullar içinde en avantajlı olanı, bütün dengesizliklerine rağmen, özerk bir Kürdistan bölgesinin oluşturulmasıdır. Irak'ın en istikrarlı bölgesi olarak görülen Kürdistan, PKK için bir çok olanak sunmaktadır. TC tarafından ise, Irak Kürdistan'ı, kendi toprak bütünlüğüne tehdit olarak algılanmaktadır. Bu açıdan TC'nin en öncelikli ve acil konusu olarak şekillenmektedir. TC açısından bu gelişme, PKK'nin varlığından daha öncelikli bir sorun oluşturmaktadır. Bağımsız ya da özerk, derecesi ne olursa olsun, Irak'ın toprak bütünlüğü dışında tanımlanacak bir Kürdistan, esas olarak TC'nin karşı çıktığı ve hedef alacağı bir gelişmedir. TC, PKK de dahil diğer bütün faktörleri, bu esas gelişme ekseninde değerlendirmektedir. Bu nedenle TC açısından PKK düşmanlığı ve bu yöndeki söylemler, esas hedefin üstünü örtmekte, doğrudan karşı çıkılmadığı ve bu muhalefet meşru zeminlerde ifade edilemediği ölçüde, Irak Kürdistanı'nın özerkliği ya da bağımsızlığına yönelik olarak bir düşmanlığı ifade etmektedir. TC, “Irak Kürdistanı Özerk Bölgesi”ne yönelik hasmane girişimlerine uluslararası düzeyde gerekçesini PKK üzerinden ifadelendirmekte ve bu gerekçe üzerinden bir meşruiyet hedeflemektedir. Özerk Kürdistan bölgesinin belki de en önemli meselesi haline gelen ve kendi başına ekonomik yeterlilik sağlayabilmesi açısından vazgeçilemez sayılan Kerkük bölgesini Kürdistan'a katacak referandumun ertelenmesi bu açıdan kilit önemde bir sorun olarak ele alınmakta ve sürekli gündemde tutulmaktadır. Türkiye, bütün gücü ile bu referandumu önce ertelemek, sonra da engellemek istemektedir. Bu yönde de şimdiye kadar başarılı olmuştur.

Irak devletinin Kürt kökenli Dışişleri Bakanı Hoşyar Zebari, Temmuzda, sı-